

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Socionomstudenten - individen och utbildningsvalet

Emelie Fredriksson
Louise Andersson Tullberg

Kandidatuppsats (SOPB 63)
VT 2023
Handledare: Karin Kullberg

Abstract

Authors: Emelie Fredriksson and Louise Andersson Tullberg

Title: Social work student - the person and the choice of education

Supervisor: Karin Kullberg

Assessor: Lars Harrysson

Our study aims to get a greater understanding of why students choose a social work education and as to why the education is so popular despite the social service's negative reputation. We also aim to get an understanding as to the students' intended career paths. We used Hans-Georg Gadamer's hermeneutic approach to the study so that we could use our own interpretations of why students made their choices based on the following theoretical concepts; Richard Ryan and Edward Deci's Self-determination theory, Pierre Bourdieu's habitus and capital as well as Gadamer's hermeneutic circle. We conducted the study through a semi constructed interview. By using a targeted selection we focused on social work students within the first four semesters hoping their thoughts and goals weren't influenced by the internship that occurs on semester five. The results showed that students often had an altruistic motive for applying to a social work education program. However it was not uncommon for the students to also have a higher career motive. The study also showed that the width of work possibilities was a crucial factor in applying despite the negative reputation to social service. Students reported that social services was not the field they aspired to work in, however they all agreed that it was a good place to start to get experience. We could also see that there was a connection between growing up in social vulnerability and applying to social work education.

Key words: social work, social work students, altruism, career

Förord

Intresset för det här ämnet väcktes naturligt då vi som skriver studien själva är socionomstudenter vid socialhögskolan i Lund. Gångerna har varit många då vi har diskuterat våra egna motiv till varför vi valde utbildningen. Likaså har vi både i klass och enskilt funderat över vad som driver oss till ett arbete med individer i utsatthet. Med studien hoppas vi kunna ge svar på några av våra frågor, samt ge möjlighet till en ökad förståelse för drivkraft, motivation och nyfikenhet om ett yrke som dessvärre i många ögon fortfarande har en negativ klang.

Vi vill börja med att tacka de studenter som tagit sig tid att medverka i vår studie, utan er hade det varit omöjligt. Vi är tacksamma för ert bidrag till våra lärdomar och önskar er all lycka i framtiden. Stort tack även till vår handledare Karin Kullberg som hjälpt oss med sitt engagemang från dag ett. Sist men inte minst vill vi tacka tjejerna i cafeterian på Helsingborgs Campus för er alltid goda Caesar Wrap.

Till sist vill vi säga att vi är stolta och glada över att ha klarat denna utmanande tid, det hade inte gått utan varandras stöd. Många sena kvällar, tidiga morgnar, skratt och gråa hårstrån.

Louise och Emelie, Lunds Universitet, Helsingborgs Campus våren 2023

“Jag ville inte stå och trampa vatten och låta tiden försvinna. Jag visste ju att ingenting kommer bli bättre förrän jag väljer att göra det bättre. Det är första steget för att göra det bättre för mig själv, skapa min egen tur” Informant 3

Innehållsförteckning

Inledning och problemformulering	5
Syfte	6
Frågeställningar	7
Kunskapsläget	7
Varför studier och karriär inom socialt arbete?	8
Karriärvägar	10
Den negativa bilden av socialtjänsten	11
Teoretiska utgångspunkter	12
Habitus, kapital och yrkesval enligt Bourdieu	12
Hermeneutik och den hermeneutiska cirkeln	14
Självbestämmandeteori	15
Metod	15
Metodologiska överväganden	16
Urval	17
Bearbetning och analysmetod	18
Genomförande	19
Tillförlitlighet	21
Förförståelse	22
Etiska överväganden	23
Arbetsfördelning	25
Analys och resultat	25
Presentation av informanterna och deras förförståelse	26
Altruism	27
Bakgrunden och omgivningens betydelse	30
Att gå vidare	32
Vägen ut i karriären	33
Osäkerhet	36
Slutdiskussion	38
Referenslista	42
Bilaga 1: Intervjuguide	46
Bilaga 2: Informationsbrev	48
Bilaga 3: Samtyckesblankett	49

Inledning och problemformulering

De senaste åren har det publicerats flera negativa artiklar och nyhetsreportage om socialt arbete, främst om socialtjänsten. En av de senaste artiklarna som florerar i media är att socialtjänsten kidnappar barn till föräldrar med utländsk bakgrund (SVT 2023). Detta i samband med den höga personalomsättningen inom socialtjänsten (framtidens karriär-socionom 2016, Tham & Lynch 2021) kan vara en anledning till att intresset för Socionomprogrammet skulle svalna men så är inte fallet. Enligt Universitets- och högskolerådet (2023) ligger Socionomprogrammet bland de topp tjugo mest sökta utbildningarna i Sverige hösten 2023. Varje termin antas ett stort antal studenter i Sverige. Antal ansökningar höstterminen 2022 var totalt 24244 stycken (uhr 2022). Av dessa blev sedermera 1955 stycken antagna, varav 157 till Lunds universitets båda studieorter, Lund och Helsingborg (uhr 2022). När vi antogs till programmet höstterminen 2020 sökte 22777 individer i landet, varav 1872 studenter blev antagna. 166 studenter antogs vid Lunds universitets båda studieorter (uhr 2022). Det innebär att det i snitt är drygt 12 sökande per studieplats över hela landet de senaste åren.

På Lunds universitets informationssida (2022) beskrivs Socionomprogrammet som en bred utbildning som ska förbereda studenterna för en karriär inom socialt arbete med ett fokus på människan i samhället. Utbildningen riktar sig till individer med ett intresse för samhällets resurser, social utsatthet och individens levnadsvillkor. Förutom ämnet socialt arbete studeras juridik, politik, sociologi, psykologi och ekonomi (Lunds universitet 2022). Vi upplever att utbildningen kan vara psykiskt krävande då den kan få studenter att reflektera över sig själv, sina tankar, värderingar och livsval. Vad är det då som gör utbildningen populär och varför påverkas inte ansökningarna negativt av det sociala arbetets dåliga rykte i den allmänna diskursen? Kan det vara i likhet med Stevens et al. (2010) som i sin studie kom fram till att socialarbetare i England vill göra "det goda arbetet"? Eller är det för bredden på utbildningens utformning, för att man tidigare sett orättvisor och vill bidra till en förändring i samhället?

Vår studie kan vara av relevans för socionomutbildningens framtid, då den kan bidra till att utformningen av läroplanen matchar studenternas erfarenheter och behov, såväl som för att ge lärare en bättre förståelse för studenters drivkraft, motivation samt tankar om framtida karriär. Vi anser det även vara av relevans för det sociala fältet då denna studie kan bidra till en djupare förståelse för socionomstudenters tankar om karriärvägar. Kanske tänker inte

studenterna sig en väg via socialtjänsten, trots att det är socionomernas största arbetsplats (Kullberg 2011).

Mikael Bengtssons (2020) avhandling *Karriär och profession Om positioner, statushierarki och mobilitet inom socionomyrket* benämner personalomsättningen i socialtjänsten som en språngbräda. Socionomer går in i yrken med "låg status" för att senare söka sig till tjänster med "högre status". Genom att genomföra studier som behandlar *tilltänkta* karriärvägar kan vi få en ökad förståelse i samhället för vilka delar av det sociala arbetet som lockar studenterna, och vilka områden som anses mer eller mindre attraktiva. Vi anser att det är av vikt då socionomyrket ofta förknippas främst med socialtjänsten, vilken i många fall har en stor personalomsättning och hög arbetsbelastning. Problemen med den höga personalomsättningen inom socialtjänsten har funnits länge, detta bekräftar Björkdahl Ordell (1990) som för trettio år sedan publicerade avhandlingen *Socialarbetare: bakgrund, utbildning och yrkesliv* där det bland annat framkommer vilka problem en allt för hög arbetsbelastning orsakar. Det är därmed inga nya problem som uppkommit, utan dessa har funnits länge. Björkdahl Ordells (1990) avhandling visar hur det såg ut i Sverige på 1990-talet och Stevens et al. (2010) artikel visar hur det ser ut tio år senare i England, med vår studie kan vi bidra till att se om det har skett någon förändring i Sverige sedan dessa avhandlingar skrevs.

I studien har vi valt att lyfta både motiv till studieval, samt tilltänkta karriärvägar och yrkesmässiga mål. Därtill undersöker studien vad som lockar mest i utbildningen, men även hur studenterna ser på en framtid inom ett yrke som många gånger framställs i negativa toner. Ambitionen var att försöka hitta mönster kring vad studenter baserar sina val på samt vilka motiv som finns till att välja socionomutbildningen det negativa ryktet till trots. Studien är en intervjustudie utförd med socionomstudenter i Lund och Helsingborg våren 2023 där informanternas svar tolkas genom en hermeneutisk ansats.

Syfte

Vårt syfte med studien är att få en ökad förståelse för studenters val av socionomprogrammet samt utbildningens popularitet trots socialtjänstens negativa rykte. Vi avser även undersöka socionomstudenters tilltänkta karriärvägar.

Frågeställningar

- Vad påverkar studenter till att välja Socionomprogrammet?
- Hur ser studenter på sin framtida karriär under utbildningen?

Kunskapsläget

Detta kapitel inleds med en genomgång av forskningsfältet. Till studien har vi valt artiklar, tidskrifter och avhandlingar som alla har genomgått "peer review" vilket innebär att materialet har genomgått en granskning av opartiska läsare. Alla artiklar har valts ut med en ambition om att kunna besvara studiens frågeställningar, samt matcha syftet. För att kunna göra detta innehåller kunskapsläget förutom tidigare forskning om socionomstudenters motiv till studieval, även socialtjänstens negativa rykte, vilket skulle kunna påverka socionomstudenters tilltänkta karriärvägar. Vi behöver dessa olika delar för att kunna förstå helheten i beslutet att studera.

Vi har sökt brett på Lubsearch, Google och Google Scholar. Statistik om antagning är hämtad från universitets- och högskolerådets webbplats. Några artiklar är skrivna av svenska forskare som har studerat arbetsmarknaden för socialarbetare, övriga visar andra samhällskontexter men bedöms ändå vara av relevans för studien för att nå en bredd i materialet. Nyckelord som användes vid sökningen var: "Social work studies", "socionomprogrammet", "role model studies", "role models influence on studies", "studenters utbildningsval", "val av utbildning", "why social work studies", "why become a social worker", "utbildningsval", "choice of education". Utifrån dessa sökord har vi hittat avhandlingar och kandidatuppsatser och via dem hittat flera vetenskapliga artiklar av relevans. Vi har försökt hålla oss till så aktuell forskning som möjligt. Avhandlingen *Socialarbetare: bakgrund, utbildning och yrkesliv* av Björkdahl och Ordell (1990), artikeln *Choice of social work as a career: Possible influences* skriven av Elisabeth Lewis Rompf och David Royse (1994) samt Hodkinson och Sparkes (1997) *Careership: a sociological theory of career decision making* ansåg vi dock vara av relevans trots deras år på nacken, då de tillför viktiga perspektiv för studien. Genom att ha dem i bakgrunden då vi analyserar och resonerar kring empirin kan vi få ett mer historiskt perspektiv.

Relevant forskning som behandlade socionomstudenters anledningar och motivation till val av utbildningen, samt tilltänkta karriärvägar fann vi dessvärre svårt att hitta. I England genomfördes 2007 en studie som bekräftar detta. Författarna till studien tar upp den bristande forskningen inom fältet och hur det påverkar kunskapen om vem som väljer att studera socialt arbete och sedermera yrkesverksamma inom socialt arbete (Moriarty & Murray 2007, s. 716 f). Vidare problematiseras bristen på kompetent personal och författarna lyfter hur mer forskning behövs även gällande socialarbetares karriärvägar för att matcha arbetsmarknadens behov (Moriarty & Murray 2007, s. 728 f). Två av de studier vi fann i sökprocessen kan kopplas till Pierre Bourdieus (1930-2002) teorier och tankesätt. Dessa sammanfattas i korthet nedan tillsammans med övrig relevant forskning om ämnet, för att sedan bli en del av underlaget i resultatdiskussionen.

Varför studier och karriär inom socialt arbete?

Under 1990-talet utfördes studier för att undersöka vad som påverkar studenter att söka sig till socialt arbete, deras resultat visade att det inte är ovanligt att studenterna har upplevt svårigheter i sin uppväxt som påverkat deras val (Björkdahl Ordell 1990; Rompf & Royse 1994, s. 164). Enligt Rompf och Royse (1994, s. 164) kunde dessa händelser bland annat bestå av missbruk, fysiska, sexuella, emotionella och/eller psykiska övergrepp eller dödsfall i familjen. Det var mer vanligt att studenter inom socialt arbete hade genomgått traumatiska händelser tidigare i livet än vad exempelvis studenter vid utbildningar inom näringslivet hade gjort (Rompf & Royse 1994, s. 164). Mer aktuell forskning visar att detta inte ändrats märkbart, en studie utförd år 2010 i England uppvisade liknande resultat där studerande bevittnat eller gått igenom svårigheter (Stevens et. al. 2010).

Förutom att ha bevittnat eller genomgått svårigheter visar flertal studier att många anställda inom socialt arbete, samt studerande på en utbildning riktad mot socialt arbete, arbetar utifrån ett altruistiskt mål (Stevens et al. 2010; Pooler, Wolfer & Freeman 2014; Wilson & McCrystal 2007; Moriarty & Murray 2007). Utifrån en altruistisk målsättning vill individen göra en skillnad för brukarna och dessutom kan det göra att individen själv mår bättre (Pooler, Wolfer & Freeman 2014, s. 215). Moriarty och Murray (2007, s. 719) uppger i sin studie att den enskilt största anledningen till att välja ett arbete inom socialt arbete är just möjligheten till att

göra skillnad i samhället, detta trots den yrkesmässigt negativa utvecklingen vad gäller arbetsbelastning och svag lönekurva. Stevens et al. (2010, s. 23 f) uppger att det även kan vara en blandning mellan att hjälpa andra och skapa en karriär som kan vara drivande för individer som jobbar inom socialt arbete. Önskan om att hjälpa andra finns inte bara på individnivå med brukare utan kan även vara riktad mot kollegor. Anställda kan även ha som yrkesmässigt mål att göra en samhällelig förändring (Stevens et al. 2010, s. 24). I en studie utförd på Norra Irland har forskarna upptäckt att tjugosju procent av deltagarna uppgett att de valde en utbildning riktad mot socialt arbete utifrån en förebild som arbetade inom socialt arbete (Wilson och McCrystal 2007, s. 41 f). Studien kom även fram till att femtiofyra procent av deltagarna har varit med om större livshändelser under sin uppväxt. Vilket är liknande resultaten som framkom i studierna från 1990-talet (Rompf & Royse 1994, s. 169). Förutom en altruistisk inställning så uppgav Björkdahl Ordell (1990, s. 79 f) i sin avhandling att vissa av deltagarna i hennes studie uppger en önskan om att komma framåt i karriären, att de ville visa att de kan, att de duger och därmed öka på självförtroendet både yrkesmässigt och individuellt.

Yrkesval kan inte förstås som enbart rationella eller irrationella, utan kan endast förstås genom de sociala kontexter de görs i. Val baseras på den väljandes "viktiga andra" och genom den kultur de växt upp och befinner sig i, i alla fall om man ska lyssna till Hodkinson och Sparkes (1997, s. 33 f) resonemang i en artikel där författarna kopplar till Bourdieus teorier om habitus, fält och kulturellt kapital. Dessa kan alla förstås som grunder i en individs valprocess. En individ, eller som de benämner det, aktör, är aldrig helt fri att välja utan påverkas av sitt förflutna och sitt sammanhang (Hodkinson & Sparkes 1997, s. 34 f). Detta går i linje med hur Beach och Puaca (2014, s. 69 ff) resonerar i sin studie. Författarna lyfter bland annat hur individers val påverkas av habitus och kulturellt kapital men även av det sociala och det ekonomiska kapitalet. Författarna beskriver hur en individ styrs av sin klasstillhörighet, habitus och sitt sociala sammanhang, samt hur detta visar vad som rent faktisk är möjliga val för individen (ibid.). Vidare så delar författarna in väljarna i vad de kallar "skilled choosers" och "semi-skilled choosers". Status, ekonomi och välrenommerade utbildningar är det som styr "skilled choosers" vad gäller studieval, medan "semi-skilled choosers" snarare värderar närhet till studieorten och det faktum att få en utbildning i sig (Beach & Puaca 2014, s. 75 f).

Karriärvägar

Socionomerna beskriver hur svårt det är att göra "det goda arbetet" som man hade förväntat sig under utbildningen, att verkligheten är mer ekonomiskt och byråkratiskt styrd och att empati, etik och moral får komma i andra hand (Tham & Lynch 2021, s. 545f).

Undersökningen utförd av Pia Tham och Deborah Lynch (2021) visade att nyexaminerade socionomer lämnar eller har tankar på att lämna fältet de arbetar inom. Artikeln, som baseras på en svensk intervjustudie, tar upp hur alla de tolv intervjuade, utom en, efter endast tjugo månader i arbetet väljer att sluta, eller funderar på att byta bana. Svårigheter i övergången mellan student och praktiker belyses där bland annat vikten av en god introduktion lyfts (Tham & Lynch 2021, s. 549). Många av de nyexaminerade ansåg inte att det hade fått med sig tillräckliga kunskaper från utbildningen ut i arbetslivet inledningsvis, dock förändrades synen på detta efter en tid på fältet. De teoretiska delarna sågs i ett annat ljus och värderades högre, men en önskan om mer praktik och "verklighetsförankring" lyftes då många inte kände sig tillräckligt redo för de utmaningar en första tid inom socialtjänsten innebar (ibid.). Vad denna artikel beträffar gäller avhoppet från fältet, främst socionomer som arbetar och har börjat sin karriär inom socialtjänsten.

Karin Kullberg (2011) tar i sin avhandling *Socionomkarriärer-om vägar genom yrkeslivet i en av välfärdsstatens nya professioner* upp just det faktum att många nyutexaminerade socionomer börjar sitt yrkesliv inom socialtjänsten för att sedan gå vidare.

Myndighetsutövning och kommunernas socialtjänst kan i praktiken ses som ett ingångs- och genomgångsområde inom det sociala yrkesfältet där drygt sextio procent av de nyexaminerade socionomerna arbetar. Många lämnar dock redan de första åtta åren och letar sig vidare ut i karriären, män i något snabbare takt än kvinnor. Det visade sig även att ytterst få socionomer börjat arbeta inom kommunernas socialtjänst då de varit yrkesverksamma några år, vilket styrker teorierna om socialtjänsten som språngbräda ut i karriären (Kullberg 2011, s. 55). Anledningarna till att lämna socialtjänsten är främst yrkets många och breda karriärmöjligheter men även de negativa aspekterna som bristande resurser och otillräckliga arbetsförhållanden (Kullberg 2011, s. 45, 55, 59; Tham & Lynch 2021, s. 544 f). Även en önskan om ett större handlingsutrymme ses som en stor anledning till att man så pass fort väljer att byta bana, kommunernas socialtjänst beskrivs som allt för regelstyrd (Kullberg 2011, s. 59). Trots att socialtjänsten som organisation är socionomernas största arbetsområde (Moriarty & Murray 2007, s. 716; Kullberg 2011, s. 55) så är det också det område man fortast väljer att lämna (Kullberg 2011, ibid.). En annan avhandling som går i Kullberg (2011)

spår är Mikael Bengtssons (2020, s. 259 f). Där skriver han att inkörsporren för socionomer oftast är med en utredande och/eller bedömande tjänst. Han fortsätter med att dessa tjänster har en låg status med lägre lön, vilket gör att anställda letar efter ett annat jobb med högre status.

Den negativa bilden av socialtjänsten

År 2018 kom Arbetsmiljöverket (s. 4) ut med en Projektrapport "*Socialsekreterares arbetsmiljö*" som visade på brister i arbetsmiljön för socialsekreterare. De beskriver att personalen har fått högre krav på sig, högre arbetsbelastning samt högre personalomsättning. Detta bekräftas i annan forskning som tar upp svårigheter med rekrytering och hög personalomsättning inom socialt arbete, främst socialtjänsten (Astvik, Welander och Isaksson 2017, s. 42). Studier visar att socialsekreterare är en grupp utsatt för ohälsosamma arbetsförhållanden inom socialtjänsten, Studierna beskriver att anställda inom socialtjänsten ofta har svårt att lämna jobbet när de går hem för dagen samt att anställda inom socialtjänsten löper större risk för att utsättas för stress och andra psykiska påfrestningar än andra arbetsgrupper (Astvik, Welander & Isaksson 2017, s. 23; Welander, Astvik & Hellgren 2017, s. 8 f). Redan när Björkdahl Ordell (1990, s. 216) publicerade sin avhandling år 1990 fanns det studier gjorda som visade liknande problem. Björkdahl Ordell (1990) tog även hon upp om arbetsförhållanden som påverkade de anställda på förvaltningen inom kommunens socialvård negativt, då främst psykosomatiskt. Gemensamt för de olika studierna är att det behöver ske en förändring i styrningen för att behålla personalen.

I en undersökning från 2016 gjord av Framtidens Karriär-Socionom framkommer det att 90 procent av de tillfrågade socionomerna ser personalomsättning och hög arbetsbelastning som ett stort problem inom socialtjänsten. Vidare framkommer det att socionomerna snarare får ägna sig åt att släcka bränder än att kunna genomföra grundliga utredningar. Detta till följd av den höga personalomsättningen och arbetsbelastningen hos landets socialtjänst. Författarna visar på ett allvarligt problem där brukarna blir lidande och där kommunernas ledning måste ta ett större ansvar. Undersökningen visar tydliga tecken på hur det sett ut under flera år inom socialtjänsten. Vikten av kompetensutveckling och tid för återhämtning lyfts liksom förslag på att socialsekreterarnas arbetsbelastning kunde avhjälpas med rekrytering av mer administrativ personal. Karl Gudmundsson, ordförande i föreningen Sveriges socialchefer och

socialdirektör i Jönköpings kommun är inte förvånad av undersökningens resultat och menar att bristen på personal med rätt erfarenheter medför en hög personalomsättning såtillvida att vakanser inte lyckas tillsättas. Detta i sin tur leder till en högre arbetsbelastning för de redan anställda socialsekreterarna. Några av förslagen Gudmundsson nämner är en nationell satsning kring introduktion för nytexaminerade, samt möjlighet till specialistutbildning inom yrket (ibid.).

Teoretiska utgångspunkter

I studien valde vi att koppla empirin till Pierre Bourdieus teoretiska begrepp om habitus och kapital (Bourdieu 1993, 1995) samt Richard Ryan och Edward Deci (2017) självbestämmandeteori och Hans-Georg Gadamers (1997) hermeneutiska cirkel som beskrivs nedan. Vi anser att dessa begrepp ger oss en stabil grund till våra tolkningar då de ger oss möjlighet att se till helheten bakom valet och de tilltänkta karriärvägarna. Bourdieus teorier öppnar upp för hur bakgrund och historia omedvetet påverkat informanterna, medan självbestämmandeteorin lyfter de psykologiska behov som ligger till grund för att känna motivation i arbete och studier. Hermeneutiken, och framförallt den hermeneutiska cirkeln, behandlar förförståelsens betydelse samt ger oss möjlighet att förstå informanternas uttalande både som del av en handling, och att se helheten i sin kontext. De valda teorierna anser vi kompletterar varandra, då de belyser olika delar i en individs val. Tillsammans med empirin och kunskapsläget ledde dessa teorier fram till intressanta resultat.

Habitus, kapital och yrkesval enligt Bourdieu

Habitus är ett begrepp som främst kopplas till den franska sociologen Pierre Bourdieu (Engdahl & Larsson 2006, s. 39). Bourdieu uppger att habitus är en omedveten handling, man är inte medveten om att valen man gör präglats av ens uppväxt, närstående eller ens sociala klasstillhörighet (Engdahl & Larsson 2006, s. 40; Bourdieu 1995, s. 18 f, Bourdieu 1993, s. 299 f). Enligt Bourdieu formas vi utifrån omgivningens värderingar, allt från hur vi står och går till hur vi tänker och vilka val vi fattar (Engdahl & Larsson 2006, s. 232; Bourdieu 1995, s. 18 f). Habitus är det som avgör vad man anser är rätt och fel, fint och fult. Enligt Bourdieu (1993, s. 300 f) är skillnaderna i habitus som tydligast när man jämför olika sociala klasser.

Individer inom en social klass har liknande habitus, det vill säga hur de för sig, språket man använder, vilka val de fattar och deras smak. Smaken kan enligt Bourdieu definieras i allt från vilka materiella saker man omger sig med till hur man uppfattar sin kropp (ibid.). Genom habitus kan vi förklara vad det är som gör att vissa individer kan se ner på specifika egenskaper som andra individer kan hylla, exempelvis att man är ambitiös, det kan vara mer socialt acceptabelt i en social klass än en annan (Bourdieu 1995, s. 19). Bourdieu uppger att habitus bland annat är ett resultat av sociala erfarenheter och kollektiva minnen som inpräntats i individens medvetande (Engdahl & Larsson 2006, s. 232; Bourdieu 1995, s. 116). Engdahl och Larsson (2006, s. 232) beskriver det som att en person får en "ryggmärgskänsla för hur saker 'går till' ", att genom uppväxten får vi kunskaperna och egenskaperna för att klara av en viss miljö, situationer eller händelser som för individer utan den klasstillhörigheten kan ses som främmande.

Bourdieu (Engdahl & Larsson 2006, s. 230-232) uppger att individer behöver ha olika resurser, han benämner dem som kapital, för att verka inom det sociala fältet. Dessa kapital kan delas in i ekonomiskt kapital, kulturellt kapital och socialt kapital. *Det sociala kapitalet* syftar till våra kontakter, individerna vi har i vår närhet, vare sig det är familj eller vänner, och vad dessa kontakter ger för tillgångar. *Det ekonomiska kapitalet* är våra ekonomiska tillgångar, främst de vi har i samspel med andra. Ekonomiska kapitalet är möjligheter för inköp och utbildning och är knutet till ens klass. *Det kulturella kapitalet* är hur vi talar och för oss, både inom kulturen och i samhället (Bourdieu 1993, s. 14 f). Kulturellt kapital handlar även om man är född i "rätt" familj och vilka saker man omringar sig med (Engdahl & Larsson 2006, s. 230). Den viktigaste faktorn i kulturellt kapital uppger Bourdieu (1993, s. 20) vara utbildningsnivån. Bourdieu (1995, s. 38) skriver i sin bok *Praktiskt förnuft Bidrag till en handlingsteori* att studenter baserar sina studieval utifrån sitt habitus och kapital. Vidare beskriver Bourdieu hur habitus driver studenten mot en viss utbildning, respektive skola, baserat på sin sociala klass och uppväxt. Kapitalet studenter besitter, främst det ekonomiska och det kulturella, kan få studenterna att föredra en mer kulturell utbildning framför en ekonomisk eller mot en utbildning som ger en maktposition jämfört med en som har konstnärliga aspekter (ibid).

Hermeneutik och den hermeneutiska cirkeln

Hermeneutik kommer från det grekiska ordet hermeneuein, att tolka, det vill säga läran om hur man får olika förståelsehorisonter att mötas (Ödman 2017, s. 11-13).

Hermeneutikern Hans-Georg Gadamer (1997) skriver i *Sanning och metod i urval* att hermeneutiken är tolkningar av det vi ser, hör och läser baserat på erfarenheter från vårt förflutna (Gadamer 1997; Ödman 2017). Gadamer anser att vi inte kan stänga ute vårt förflutna i våra tolkningar då det påverkar hur vi tänker och tolkar informationen vi får, både medvetet och omedvetet (Ödman 2017, s. 26 f). Det är i möte med andra som vi kan utveckla vår förståelse genom att ta del av deras förståelse av samma information. Vår personliga utveckling och förståelse sker i relation till andra individer i kombination med förståelse för var vi kommer från, vår historia. För att komma dit behöver vi förstå de perspektiv som informanterna gjorde sitt uttalande från (Gadamer 1997, s. 138). Vi behöver acceptera individens uttalande som sant och även stötta dennes argument (ibid). Tolkningen, som görs, sker på en bestämd plats och tid, av en person i historien (Ödman 2017, s. 26). I tolkningen synliggör vi det vi redan förstått och möjliggör för samspel mellan tolkning och förståelse (Ödman 2017, s. 26). Genom att anta ett hermeneutiskt perspektiv kan vi pendla mellan del och helhet, när vi använder oss av den hermeneutiska cirkeln i tolkningen av empirin.

Gadamer (1997, s. 18) beskrev den hermeneutiska cirkeln som en process, den går från en del till en helhet till en del igen. Per-Johan Ödman (2017, s. 98 ff) skriver att enligt Gadamer behöver vi de olika delarna för att kunna se helheten och vi behöver helheten för att se delarna. Det låter motsägelsefullt men vi behöver de olika stegen för att komma fram till en slutsats. Per-Johan Ödman (2017, s. 99 f) jämför det med att läsa, vi förstår kanske inte vad orden betyder förrän vi läst hela meningen och vi ser vilken kontext den befinner sig i. Det vill säga att när vi använder den hermeneutiska cirkeln behöver vi konstruera informationen vi fått till oss för att kunna förstå den (Gadamer 1997). Cirkeln innebär att man hela tiden behöver kontextualisera och dekontextualisera det man hör, läser och ser (Ödman 2017, s. 99). För att kunna tolka behöver vi därmed använda oss av vår förförståelse och våra fördomar för att tolka delarna och se helheten. Vi går därmed fram och tillbaka i vår förståelse, pendlar mellan det kända och det okända för att förstå (Ödman 2017).

Självbestämmandeteori

Vi hade en lång dialog om de olika teorier som finns för att fatta ett val. Vi valde att fokusera på SDT, Self-determination theory, självbestämmandeteorin, då vi ansåg att den bäst kunde kombineras med Bourdieus teoretiska begrepp. Richard Ryan och Edward Deci (2017, s. 124) forskade om självbestämmandeteorin på 1970-talet. De kom fram till att alla individer har tre behov för att känna motivation (Ryan & Deci 2017, s. 8). Dessa tre är *kompetens*, *samhörighet* och *autonomi/delaktighet*. *Kompetens* är det samma som individens upplevelse av att klara av uppgifter. Att kunna prestera och veta vad man gör. Genom positiv förstärkning ökar personens egna känsla av att vara kompetent. *Samhörighet* betyder att individen vill bli förstådd, accepterad och uppskattad för vem den är (Ryan & Deci 2017, s. 11, 21). Det innebär även känslan av att känna sig hemma, omtyckt, och viktig för andra. Behovet *autonomi/delaktighet* förklarades som att varje individ själva vill ha möjlighet att påverka det som händer (Ryan & Deci 2017, s. 10 f). Vad som ska göras, när det ska göras och hur det ska göras, är saker som faller under denna kategori och friheten att kunna handla själv (ibid.). Med dessa tre skapas en inre motivation som driver individer, denna inre motivation går inte att tvinga fram utifrån, utan kan endast uppstå genom individens egna upplevelser. Ryan och Deci (2017, s. 50) anser att dessa tre behov är universella och kan tillämpas på alla individer, dock kan de uttryckas på olika sätt i olika kulturer. Ryan och Deci (2017, s. 566) uppger att självbestämmandeteorin inte bestäms utifrån värderingar utan kan anpassas till den sociala kontexten. Den ska snarare ses som ett sätt att förstå om handlingen stärker eller försvagar de psykologiska behov individer har (ibid).

Metod

I förra kapitlet beskrevs de teoretiska utgångspunkterna och därtill hermeneutiken som är vår ansats i studien. Då vi inte vill riskera att upprepa oss får den ingen närmare presentation i detta kapitel, dock vill vi förtydliga att hermeneutikens syn på tolkning har spelat en stor roll för vårt genomförande. I detta kapitel presenteras och problematiseras istället våra för studien valda metoder och tillvägagångssätt i olika steg. Därefter beskrivs den kvalitativa metoden samt valet av att göra en semistrukturerad intervjustudie. Detta kapitel innehåller också de metodologiska överväganden vi har gjort, samt hur vi har begränsat studiens omfång. Här ges en utförlig beskrivning av urvalsprocessen samt hur kontakt togs med informanterna. Kapitlet fortsätter sedan med en presentation av den valda analysmetoden, liksom tillvägagångssättet

för bearbetning av materialet. Slutligen tar vi upp och problematiserar studiens tillförlitlighet och avrundar med att beskriva de forskningsetiska riktlinjerna, samt hur vi förhållit oss till dem inom ramen för studien.

Metodologiska överväganden

Med studien avsåg vi nå en förståelse för hur en grupp studenter tänkt och resonerat kring sitt utbildningsval, samt tilltänkta karriärvägar. Studien avsåg inte att generalisera till alla studenter i landet, utan lyfta mönster hos vår urvalsgrupp. Därmed ansåg vi att en kvalitativ metod var lämplig för ändamålet. Denna metod gav oss möjligheten att fördjupa informanternas svar (Brinkmann & Kvale 2015, s. 126 ff). Något vi inte ansåg skulle vara möjligt om vi istället hade gjort en kvantitativ studie. En kvalitativ metod innebär en friare arbetsform än en kvantitativ metod, då där finns få fasta regler för dess genomförande (Brinkmann & Kvale 2015, s. 125 ff) vilket vi ansåg passa ett abduktivt arbetssätt. Med studien hade vi en önskan om att låta informanterna till stor del styra vad de själv ansåg relevant att lyfta, därav föll valet på att göra semistrukturerade intervjuer. Det abduktiva synsättet menar Bryman (2018, s. 478 f), till stor del kan liknas vid ett induktivt synsätt, men då det är individens perspektiv som studeras är det i första hand deras världsbild som färgar valet av teori.

Brinkmann och Kvale (2012, s. 160 ff) menar att strukturerade frågor som följs av fördjupande följdfrågor, hjälper intervjuaren att lättare förstå informanternas utsagor. Därav valdes en semistrukturerad metod för studien, vilken vi ansåg gav oss djup och bredd i empirin. Medan en kvantitativ metod fokuserar på att beräkna eller mäta (Zetterquist & Ahrne 2015, s. 10; Brinkmann & Kvale 2015, s. 126 f), fokuserar en kvalitativ metod på hur individer och grupper resonerar kring ett visst fenomen (Brinkmann & Kvale 2015, s. 125 ff). Vi är medvetna om att vi hade kunnat nå ut till fler studenter om vi hade valt att exempelvis genomföra en kvantitativ enkätstudie men då vi eftersträvar förståelse snarare än statistik och en absolut sanning föll valet sig ganska självklart. Med en enkät hade det inte varit möjligt att ställa följdfrågor och fördjupa svaren eller observera kroppsspråket, något vi kom fram till att vi inte ville missa. Författarna Ulla Eriksson-Zetterquist och Göran Ahrne (2015, s. 34 ff) beskriver hur insamlandet av material via intervjuer ofta är ett effektivt sätt att samla kunskap om ett visst fenomen, men att det kräver en del förberedelse. Vidare talar de om hur resultatet av en intervju är kontextberoende och endast säger något om ett fenomen där och då (ibid.).

Vi är medvetna om att vi endast kan lyfta mönster vad gäller socionomstudenter studerande vid socialhögskolan, Lunds universitet våren 2023, och avser inte på något sätt att generalisera över populationen, därför anser vi att denna metod är tillräcklig.

Urval

Vad gäller urval tänkte vi först brett och stort men fick fort inse att vi var tvungna att begränsa oss. Från att ha ett intresse för alla socionomstudenter i Sverige och undersöka eventuella geografiska skillnader, landade vi i beslutet att endast rikta in oss på socionomstudenter studerande vid socialhögskolan i Lund, detta främst på grund av studiens begränsade tidsspann om tio veckor. Genom att vi endast kontaktade de studenter som gick upp till termin fyra använde vi oss av det som Bryman (2018, s. 498) kallar stratifierat målstyrt urval. Detta innebar att vi medvetet valde ut den grupp av studenter som vi ansåg ha störst möjlighet att besvara studiens frågeställningar. Bryman (2018, s. 495, s. 498) förtydligar hur forskningsfrågorna blir styrande i vilka individer som blir intressanta för studien och vilka som faller utanför intresset. I vårt fall föll det sig självklart att det var just socionomstudenter vi ville få kontakt med, och i våra diskussioner kring hur vi skulle nå ut till våra tilltänkta informanter ansåg vi det lättast att publicera ett anslag på skolans plattform Canvas. För att kunna göra detta behövde vi hjälp, vi bad alla kursföreståndare att lägga upp vårt informationsbrev (bilaga 2) på respektive termins canvas-sida. För att i så liten utsträckning som möjligt riskera att påverka någon att delta, skulle informanterna sedan självrekrytera till studien genom att maila oss sitt intresse. Vår valda urvalsmetod går i linje med när Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 40 f) talar om en studies tillförlitlighet, och hur urvalet inte bör manipuleras för att säkerställa detta.

Vi valde medvetet bort studenter från termin fem och uppåt, då de fyra första terminerna är mer teoretiska. Den praktiska, verksamhetsförlagda utbildningen på termin fem skulle kunna riskera att prägla studenternas tankar och därmed färga deras svar. Vi inser att genom att kontakta även de övriga tre terminerna, kunde vårt resultat ha blivit annorlunda. Trots detta anser vi ändå att vi fick in en god variation, samt tillfredsställande berättelser från informanterna för att svara på våra frågeställningar. Studiens urvalsgrupp begränsades av tidsskäl till åtta informanter. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 42 f) menar att detta antal kan räcka för att hitta mönster trots enskilda individers ytterligheter.

Två av informanterna rekryterades genom övriga informanter vilket kan liknas vid ett snöbollsurval såsom det beskrivs av Bryman (2018, s. 504) samt (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 41). Denna typ av urval användes i vårt fall som ett komplement till det målstyrda urvalet, då vi efter ett par veckors tid inte hade nått upp till det önskvärda antalet intervjuer. Bryman (2016, s. 504) menar att ett snöbollsurval delvis kan påverka resultatet av en studie, då informanterna har kännedom om varandra sedan tidigare och kanske har liknande attityder. Medvetna om denna risk, ansåg vi ändå det nödvändigt för att säkerställa en tillräckligt omfattande empiri att analysera. Vi har även haft i åtanke det faktum att informanterna har påbörjat sina studier vid genomförandet av intervjuerna. Vi förstår att informanternas syn på studieval och tilltänkta karriärvägar kan ha färgats under utbildningens gång.

Bearbetning och analysmetod

I studien valde vi att till stor del arbeta abduktivt, vilket innebar att vi lät empirin tala för sig själv i ganska stor utsträckning inledningsvis. Vi var nyfikna på vad materialet ville säga oss innan vi belyste det genom teorier och begrepp. Analys och bearbetning började dock till viss del redan innan vi hade mött våra informanter. Svensson & Ahrne (2015, s. 24 f) beskriver hur man som forskare får en uppfattning om informanternas inställning redan tidigt under intervjuerna, även om man inte aktivt analyserar. Vi inser att våra egna förkunskaper och värderingar kan ha färgat denna första del av analysen, trots att vi gick in i intervjuerna så förutsättningslöst vi kunde. Med våra frågeställningar och den tidigare forskningen i bakgrunden gick det dock inte att undgå. I grunden har vi en kunskapsteoretisk ståndpunkt som enligt Bryman (2018, s. 455) innebär att forskarna försöker förstå hur informanter tolkar sin sociala verklighet. Det var här vi kunde sätta analysen av empirin i ljuset av den hermeneutiska traditionen. Bryman (2018, s. 56 f) talar om hur en forskare som intar detta synsätt inte enbart visar hur de intervjuade tolkar sin sociala verklighet utan även själv försöker tolka deras svar. Det kan liknas vid ett växelspel där tolkningar förstås och tolkas vidare genom varandra (ibid.). Med studien ville vi få en förståelse för, samt urskilja eventuella mönster hos informanterna vad gäller val av socionomprogrammet. Vilka faktorer kan ha spelat in och vad ansåg informanterna ha varit avgörande? Det var informanternas

subjektiva tankar och upplevelser av verkligheten som intresserade oss och vi avsåg försöka tolka deras sociala verkligheter med hjälp av hermeneutiken.

Genomförande

Vår första tanke var att hålla alla intervjuer på plats i Lund eller Helsingborg då vi ansåg det mest givande att möta informanterna ansikte mot ansikte. Svårigheter med att ordna med det praktiska kring fysiska träffar ledde dock till att vi i slutändan utförde hälften av intervjuerna via zoom. De övriga fyra intervjuerna genomfördes i bokade grupprum på socialhögskolan i Helsingborg och i Lund. Deltagarna blev informerade om samtycke både skriftligen och muntligen samt om möjlighet att ta tillbaka detta under studiens gång (se bilaga 3). Förutom att varje intervju spelades in med ljudupptagning via våra mobiltelefoner förde vi anteckningar kring sånt som inte kunde fångas upp via ljudet. Det rörde sig om kroppsspråk av olika slag samt våra egna tolkningar av det som sades. Små kommentarer som kom att vara till stor nytta för analysen. Dessa anteckningar var även tilltänkta som "back up" om tekniken skulle falera. Redan i dessa anteckningar anonymiserades (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 52) våra informanter och benämndes informant 1, informant 2 och så vidare. Varje intervju pågick mellan trettio minuter upp till en timme. Efter intervjuerna tackade vi för informanternas medverkan samt informerade dem om möjligheten att ta del av studien efter publicering i enlighet med vad Eriksson-Zetterquist och Ahrne pratar om (2015, s. 52 f).

Eldén (2020, s. 128 f) hänvisar till Rennstam och Wästerfors (2015) då hon beskriver hur man som ett första steg i sin analys "umgås" med det insamlade materialet för att få en bättre förståelse för sin empiri. Vi bestämde oss för att lyssna igenom vårt material innan vi gick över till att transkribera materialet i sin helhet. Intervjuerna transkriberades ordagrant, där vi valde att även ta med tankepauser, suckar och andra utfyllnadsord. Denna typ av transkribering kan vara lämplig då även det outtalade kan bidra till vår tolkning (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 52). Nedan följer ett kort exempel på hur det transkriberade materialet kunde se ut.

Informant: "(djupt andetag) Pappa vet jag inte (kliar sig på bröstet)"

Intervjuare: "Nej... (liten paus) va, eh... Får jag fråga vad din mamma har för yrke nu, idag?"

Informant: "Eh... i nuläget så är hon pensionär."

Genom transkriberingen av intervjuerna förvandlades det inspelade materialet från ren data till analyserbar empiri (Svensson & Ahrne 2015, s. 23). Detta var en tidskrävande del av studien men även intressant och givande så tillvida att analysen pågick utan att vi riktigt la märke till det. Transkriberingen hjälpte oss att förstå materialet på ett djupare plan än om vi exempelvis hade använt oss av något datorprogram för transkribering. När vi sedan mer medvetet började studera materialet bestämde vi oss för att använda oss av en variant av tematisk analys för kodning. Bryman (2018, s. 313 f) tar upp hur viktig kodning av empirin är och belyser hur forskaren genom det kategoriserar och får kontroll över sitt material. Eftersom vi hade en omfattande empiri var detta nödvändigt för att göra det hela överskådligt och lätthanterligt. Den tematiska analysmetoden kan vara svår att beskriva då den ofta tolkas olika av olika forskare och inte vanligtvis beskrivs med ett tydligt tillvägagångssätt. Teman kan vara kopplade till forskningens fokus, bygga på koder från utskrifter eller bestå av kategorier identifierade av forskaren (Bryman 2018, s. 702 f). Vår variant av den tematiska analysen kan beskrivas som ett systematiskt letande efter repetitioner i transkriptionerna. Dessa repetitioner gjorde vi om till teman som sedan fick mening i ljuset av våra frågeställningar. Inledningsvis framkom många teman men efter ytterligare genomgång kasserades de som inte var av relevans för studiens syfte. De teman som vi sparade och sedan färgkodade blev som följer; bredden, tidigare erfarenheter social utsatthet, jobba med individer, egenskaper, göra skillnad, förebilder, val - slumpen- icke val - medvetet val, fältarbete, negativ bild av socialtjänsten, Samhällsintresse, samt Karriärmöjligheter.

När vi studerade våra valda teman insåg vi att vi behövde ytterligare något för att bättre förstå vårt material, och vi landade efter diskussioner i att dela in våra informanter i kategorier. Genom att kategorisera förstår människan bättre sin verklighet och individerna hon möter (Svensson, Johnsson och Laanemets 2008, s. 70f). I egenskap av författare (kategorisering av oss själva) till denna studie förbehåller vi oss rätten till tolkningsföreträde vad gäller kategorierna. Kategorierna som tydligt framkom då vi tittade på empirin var som följer "altruisten", "förändraren", "karriäristen" och "den osäkra". Tillsammans med våra teman gjorde kategoriseringen vårt material mer rättvisa. Som ett sista steg i kodningen valde vi att lyfta in våra teman och kategorier under tre rubriker. Alla dessa steg utfördes för att materialet skulle bli tydligare både för oss själva och för läsaren (Bryman 2018, s. 706 ff). Vi ansåg att denna typ av kodning och flerstegs tematisering hjälpte oss att fördjupa analysen.

Tillförlitlighet

Vad gäller studiens validitet och reliabilitet har vi istället valt att tala om studiens trovärdighet och överförbarhet samt dess pålitlighet. Dessa begrepp myntades av Lincoln & Guba (1985, 1994) och förklaras av Bryman (2018, s.467) som möjligen mer lämpliga begrepp för tillförlitlighet inom kvalitativ forskning. Vi ansåg begreppen mer passande för studien och lättare att förstå. Inom kvantitativ forskning är målet många gånger att mäta något eller att försöka uppnå en absolut sanning, vilket kan sägas vara kriterier för en studies validitet och reliabilitet (ibid.). I studien avsåg vi att nå en djupare förståelse, snarare än en absolut sanning. Inte heller bedömer vi att studien kan replikeras eller på något sätt kunna generaliseras gentemot den valda populationen. För att nå en trovärdighet i studien såg vi till att följa de forskningsetiska riktlinjerna som finns för denna typ av arbete (Bryman 2018, s. 170-172).

Vi övervägde även respondentvalidering, vilket innebär att informanterna får ge återkoppling på studiens resultat innan publicering (Bryman 2018, s.466). Dock valde vi bort detta alternativ då vi ansåg det vara allt för tidskrävande. Istället har vi noga reflekterat över hur vår egen förståelse kan komma att spela in i analysen av vårt material, vilket förklaras längre ner i studien, samt ställt följdfrågor till informanterna för att säkerställa att vi har förstått dem rätt. Vad gäller studiens överförbarhet har vi sett till att urvalet fått en representativ spridning som överensstämmer med den valda populationen. Med tydliga beskrivningar försökte vi nå ett djup i vårt material, vilket kan fungera som en kunskapsbas för framtida forskare då de ska bedöma överförbarhet till en annan kontext (Bryman 2018, s. 468). Härmed vill vi återigen förtydliga att det är en fördjupad förståelse snarare än en bredd vi ville nå med studien. Slutligen visar vi på en pålitlighet genom att ständigt begrunda, stanna upp och resonera kring alla steg i studien. Vi avsåg ha ett kritiskt förhållningssätt där transparens blev tydlig i våra resonemang. Bryman (2018, s. 469 f) förklarar hur Guba och Lincoln ser på denna pålitlighet och hur den nås, då man som författare tydligt redogör för alla steg i sin forskningsprocess. Likaså tas vikten av kollegial granskning upp för att bedöma kvaliteten på materialet (ibid). I vårt fall har vi vid några tillfällen bett våra kursare om råd och kritisk blick. Vi har lyft för- och nackdelar vad gäller teori och metodval, samt noga övervägt de råd vi har fått längs med vägen. Här tänker vi även att alla diskussioner med handledaren kan spela en stor roll för studiens pålitlighet.

Då vi med studien valt att intervjua studenter vid Socialhögskolan i Lund och inte haft möjlighet att jämföra med andra skolor, avser vi vara tydliga med att vi endast kan urskilja mönster för socionomstudenter skrivna vid Socialhögskolan i Lund år 2023. Våra resultat kommer därmed inte att kunna generaliseras, men de kan bidra till att öka förståelsen för processen kring socionomstudenters studieval överlag (Bryman 2018, s. 484 f, 488). Genom studien vill vi bredda förståelsen för hur studenter som väljer en karriär inom ett många gånger påfrestande område (Arbetsmiljöverket 2018) resonerar runt sina val. Då vi av tidsskäl endast intervjuade åtta socionomstudenter insåg vi att det kunde bli svårt att nå fullständig mättnad i materialet, men samtidigt ansåg vi att vi redan efter ett fåtal intervjuer hittade tydliga mönster och teman. Mättnad i kvalitativ forskning kan förklaras som att man når en viss punkt där fler intervjuer inte längre bidrar till ny kunskap (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 42).

Under tiden vi intervjuade de första informanterna förstod vi att vi behövde mer kunskap för att kunna urskilja tillräckligt med mönster men ganska snart, runt intervju sex eller sju, insåg vi att vi började närma oss vad som skulle kunna kallas för mättnad (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 42). Återkommande teman och stora likheter i svaren hjälpte oss att urskilja de största gemensamma dragen. Hade vi istället känt att vi saknade något perspektiv i empirin hade vi försökt få till några fler intervjuer för att uppnå den tillförlitlighet som krävs för att kunna skriva klart studien.

Förförståelse

Enligt hermeneutiken kan en individ aldrig gå in i situationer förutsättningslöst utan vi behöver en bakgrund för att skapa förståelse för något (Gadamer 1997, 72 f). *Förförståelsen* behövs för att en förståelse ens ska vara möjlig. Genom att vi var reflexiva för det faktum att vi själva är socionomstudenter och har stått inför de val vi nu tar upp i studien försöker vi visa på en transparens kring vårt arbetssätt och våra tolkningar. Förförståelsen vi har som grund vidgas och omvärderas till en förståelse i mötet med informanterna. Våra förutfattade meningar och våra värderingar kan vi inte lägga ifrån oss. Vi är medvetna om att de kan ha färgat studiens resultat i någon mån men har genomgående arbetat och reflekterat kring hur vi tolkar informanternas subjektiva livsvärldar.

Etiska överväganden

“Grundläggande är att forskning bara får godkännas om den kan utföras med respekt för människovärdet och att mänskliga rättigheter och grundläggande friheter alltid skall beaktas vid etikprövningen”. “Människors välfärd skall ges företräde framför samhällets och vetenskapens behov” (Svensson & Ahrne 2015, s . 29).

Vi har valt att utgå från de forskningsetiska principerna såsom de beskrivs av Bryman (2018, s. 170 ff). Eftersom detta är en uppsats på kandidatnivå gäller "studentundantaget" för oss, vilket innebär att vi inte behöver etikprövas (Eldén 2020, s.37 f). Trots det behöver vi ändå ha de etiska principerna i åtanke under hela processen, där flera etiska aspekter måste tas i beaktning. En intervju innebär i sig en skev maktfördelning (Brinkmann & Kvale 2015, s. 37) vilket vi försökte utjämna något genom att inte sitta båda två mitt emot informanten, utan istället fördela oss runt bordet. Likaså både inledde och avslutade vi intervjun med lite småprat för att avdramatisera.

Redan då vi påbörjade diskussionerna kring studien hade vi de etiska aspekterna för ögonen. Vi ställde oss själva frågor kopplade till grundläggande etiska principer såsom de beskrivs i Eldén (2020, s. 33 f) och kom fram till att vi i studien inte möter någon från en utsatt grupp eller som befinner sig i ett utsatt läge. Studiens syfte bygger inte heller på ett känsligt ämne. Däremot skulle några av våra frågor kunna ses som känsliga då vi vid ett par tillfällen fick starka reaktioner från våra informanter. Vi övervägde därför noga nyttan med att ställa dessa frågor och resonerade om det eventuella lidandet de frammanade var etiskt försvarbart. Vi ansåg att det vara nödvändigt att ställa dessa frågor för studiens syfte, men hänvisar till intervjuguiden (bilaga 1) som visar på hur studien till största del bestod av frågor av en mer neutral karaktär. Nedan beskrivs informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet som Bryman (2018, s. 170 ff), Brinkmann och Kvale (2015, s. 93 ff) och Eldén (2020, s.30 f) lyfter i sina böcker.

Informationskravet nådde vi upp till genom att informera våra informanter om undersökningens syfte och utförande. Detta gjorde vi dels via informationsbrevet (bilaga 2), dels genom att vid starten av intervjuerna berätta om vilka vi var, vilket syfte vi hade med studien samt hur intervjun skulle genomföras. Samtyckeskravet uppnåddes genom att vi läste upp, samt bad våra informanter att skriva under samtyckesblanketten (bilaga 3) där det även

framkom att ett samtycke när som helst under studien kunde återtas. Vid de intervjuer som genomfördes via zoom läste vi upp samtyckesblanketten och bad om ett muntligt samtycke för deras medverkan i studien, detta spelades in. I samtyckesblanketten (bilaga 3) och i informationsbrevet (bilaga 2) beskrev vi hur vi skulle komma att behandla personuppgifter och insamlat material. Vi anonymiserade våra informanter direkt vid transkriberingen av materialet och det inspelade materialet förvarades på en usb-sticka som bara var tillgänglig för oss författare av studien samt handledaren. Detta i linje med konfidentialitetskravet. Även nyttjandekravet framgick i vårt informationsbrev (bilaga 2) där vi berättade hur vi skulle använda de insamlade uppgifterna i studien och vi har under inga omständigheter använt någon information om våra informanter annat än i studiesyfte.

Eftersom vi inte kan frikoppla oss från våra egna föreställningar och vår förförståelse blev vi tvungna att vara transparenta genom tolkningen av vårt material. Vår förförståelse är det vi tidigare har lärt oss genom utbildningen och livet och det påverkade vad vi förväntade oss av våra informanter. Även stereotypiska föreställningar (Eldén 2020, s. 66 ff) som riskerar att stigmatisera informanterna blev viktiga för oss att reflektera över och därtill behövdes ett stort mått av självreflektion (Eldén 2020, s. 66 ff). Vi har genomgående diskuterat med varandra och med handledaren för att på så sätt synliggöra eventuella fallgropar kring våra förutfattade meningar. Detta är ett viktigt steg i att försöka se på individer och fenomen i ett nytt ljus (Eldén 2020, s. 69), vilket vi anser bidrar till en mer sanningsenlig tolkning. Inte minst blev detta viktigt då vi började tematisering och kodning av empirin. Vårt omfattande material skulle reduceras. Vad som anses vara det viktiga och det centrala måste övervägas för att ur ett etisk perspektiv kunna ge materialet rättvisa (Eldén 2020, s. 128 f). Likaså måste vi tänka över det faktum att bara för att vi *har* allt material ger det oss inte automatiskt rätt att använda det (ibid.). Kan någon av berättelserna vi har fått ta del av vara för känsliga för att publiceras? Genom många diskussioner och tydlig transparens anser vi att vi har levt upp till de etiska kraven i studien, och som en avslutning erbjuds samtliga som deltagit att ta del av slutprodukten. Detta sista steg kan ses som ett sätt att visa informanterna respekt (Eldén 2020, s. 125).

Arbetsfördelning

Vi har kontinuerligt under arbetets gång haft en dialog om vad vi gör och hur vi gör det. Allt från hur uppsatsens delar bör disponeras till det praktiska arbetet med intervjuer. Vi delade upp intervjuerna jämnt, dock närvarade båda vid alla intervjuer. När en av oss styrde intervjun, förde den andra anteckningar. För att inte färgas av våra intervjuer valde vi att transkribera de intervjuer där vi haft ansvar för att anteckna, dock gick vi igenom dem gemensamt efteråt då de fungerade som ett första steg i analysen. Förutom att träffas på Helsingborgs Campus har vi även haft Zoom-möten och använt oss av Messenger för att diskutera hur det går i arbetet. Även om vi delat upp vissa delar i processen har vi tillsammans gått igenom och korrekturläst allt. I ett separat dokument har vi fört dagbok över det som skett under veckornas gång för att båda skulle involveras i studiens alla delar. Tankar och funderingar av relevans har även de skriftligen dokumenterats. Alla resultat och analyser i studien är gjorda av oss båda, där många och långa diskussioner föreligger. Vi har genomgående haft en öppen kommunikation om det som skett och då vi stött på patrull har vi avsatt tid för diskussion och reflektion.

Analys och resultat

Nedan följer en diskussion där vi lyfter och problematiserar empirins kopplingar till våra valda teorier, samt kunskapsläget inom ämnet. I denna diskussion använder vi oss av den hermeneutiska cirkeln (Gadamer 1997, s. 18; Ödman 2017, s. 98 ff) vilken ger oss en möjlighet att se helheten runt informanternas utsagor, och inte bara citaten som tagna ur sitt sammanhang. Genom att se de olika delarna med empiri, tidigare forskning och teori kan vi här bygga ihop allt likt ett pussel. Vi går från del till helhet, många gånger fram och tillbaka för att se den klara bilden. Detta ger oss en chans att förstå motiven till de val som studenterna har gjort. De teoretiska utgångspunkterna i begreppen habitus och kapital (Bourdieu, 1995) synliggör de omedvetna anledningarna bakom valet att söka till Socionomprogrammet. Därtill kan informanternas tankar om utbildning och karriärer förstås genom självbestämmandeteorin (Ryan & Deci 2017) som synliggör de psykologiska behov individen försöker tillfredsställa.

Presentation av informanterna och deras förförståelse

Studiens urvalsgrupp bestod av fem kvinnor och tre män, alla i åldrarna tjugo till trettioett år. Ålder eller kön var ej av relevans för resultatet av studien, dock visar det på en variation i vår urvalsgrupp. Två informanter tillhörde studieort Lund och resterande sex, campus Helsingborg. Alla åtta informanter hade minst ett års arbetslivserfarenhet bakom sig innan de påbörjade studierna. Endast en av informanterna saknade erfarenhet av att arbeta inom en människobehandlande organisation, övriga hade tidigare arbetat inom vård och/eller skola. Alla hade en avslutad gymnasieutbildning bakom sig, och endast en informant hade tidigare läst en utbildning på högskolenivå. Tankarna om framtiden beskrevs olika av informanterna, vissa vill arbeta "brukarnära" och andra vill bli chefer. Två av informanterna uppgav att de redan nu hade funderingar på att läsa vidare efter socionomexamen, att vidareutbilda genom specialisering. En till hälso- och sjukvårds kurator, den andre till sexolog. Slutligen bodde alla informanter i Skåne, och endast en hade flyttat till Lund specifikt för utbildningen. Vi har i vårt material valt att benämna studenterna för informanter. Att anonymisera är ett viktigt steg i en studies konfidentialitet (Brinkmann & Kvale 2015, s. 95).

Under studiens gång framkom vid ett flertal tillfällen en okunskap och osäkerhet om vad en socionom är, och vad en sån kan tänkas arbeta med. Okunskapen kom från såväl omvärlden som studenterna själva.

"Jag hade ingen koll på vad socionom var förrän jag kommit in två terminer och folk faktiskt hade förklarat, kolla vad mycket du kan göra. Utan jag hade ju bara såhär... ja men jobba med människor" Informant 4.

En informant lyfte okunskapen då vi talade om avhopp från programmet och menade på hur studenter inte vet vad de ger sig in i.

"När det kommer till söka in tror jag nog det problemet är att man inte vet vad socionomprogrammet innebär" Informant 3

En annan informant uttryckte svårigheter till följd av sin egen okunskap, när hen gång på gång behövde förklara sitt utbildningsval för omgivningen.

“Den enda frågan från omgivningen är- vad är en socionom, vad gör en sån, vad gör man då? Och så ska man såhär förklara på ett bra sätt, nä, men du kan göra lite vad som helst.” Informant 4

Alla informanter hade vid tiden för intervjuerna en grundförståelse för utbildningen och yrkets bredd, men många visste inte hur stor bredden på yrkesmöjligheterna var innan de började utbildningen. Alla kunde hålla med om att utbildningen hade vidgat deras syn på det framtida yrket. Endast två av informanterna uppgav att de aktivt hade sökt information om utbildningen innan de gjorde sitt studieval, övriga gjorde valet baserat på den förståelse de redan hade.

Altruism

“En tro på människan, tro på samhället, att det gör skillnad, annars hade jag inte valt just den här utbildningen. Om det nu är på samhällsnivå, individnivå eller gruppnivå så tror jag kanske att det är det som gör att folk väljer det”. Informant 8

Citatet från informant 8 tar upp något som alla våra informanter uppgett, dock med olika formuleringar. Det överensstämmer med resultaten i den tidigare forskningen som visar att studenter inom socialt arbete främst haft altruistiska mål när de sökt sig till en utbildning inom socialt arbete (Stevens et al. 2010; Pooler, Wolfer & Freeman 2014; Wilson & McCrystal 2007; Moriarty & Murray 2007). Studierna visar att individer söker sig till en utbildning eller ett arbete inom det sociala fältet för att göra skillnad för samhället och individerna (Wilson & McCrystal 2007, s. 48). Det kan vi koppla till Ryan och Deci (2017, s. 8) självbestämmandeteori. Genom de altruistiska målen kan de tre behoven kompetens, samhörighet och autonomi/delaktighet tillfredsställas och därmed öka den inre motivationen för individen att fortsätta (Ryan & Deci 2017, s. 11). Enligt vår tolkning mår en individ som arbetar utifrån altruistiska mål bra av att hjälpa andra, och det i sin tur ökar individens självkänsla, vilket motiverar till mer arbete. Det blir en cirkel av positiv förstärkning. Under sex av våra intervjuer kunde vi se att informanterna lös upp när de pratade om att hjälpa andra, vad gäller de andra två som vi inte kunde se, märkte vi en skillnad i tonläget och deras formuleringar, vilket kan tolkas som att de kände liknande. Följande citat synliggör vad många informanter önskade.

“Jag vill va den som finns där för den ‘andre’.” Informant 6

Det var blandade uppgifter på hur de ville göra skillnad, vissa var på individnivå och några ville påverka samhället i stort. Stevens et al. (2010, s. 24) benämner detta som individuell altruism och social altruism. I deras studie kom de fram till att det är vanligare att individer har en individuell altruism (ibid). Två av informanterna var bestämda med att de ville finnas där, som ett stöd för individer, främst gällde detta individer som rör sig, eller har rört sig på andra sidan lagen.

“det hade ju varit en dröm att öppna KRIS (Kriminellas Revansch I Samhället) i Skåne (stort leende) Informant 1

Denna informant berättade om sin kristna bakgrund och hur kyrkans värderingar idag efterlevs av många individer utan att de vet om det. Det beskrevs som i det närmaste självklart att älska människan, ta hand om, och värna om varandra, vilket ger oss ytterligare en koppling till de altruistiska målen (Stevens et al. 2010, s. 24). De altruistiska målen kan enligt vår tolkning förklaras genom Bourdieus habitus. Bourdieu (1993, s. 298 f) talar om värderingar som individen växer upp med, som sedan formar hur de handlar. Habitus kan vara kollektiv (Bourdieu 1995, s. 116 f), vilket innebär att den präglar alla individer i den sociala kontexten och skapar samhällsvärderingar, exempelvis att hjälpa individer. Dock är habitus även olika beroende på i vilken kontext den befinner sig, det kan vara självklart att man ska ta hand om individer inom socialt arbete medan det inom ekonomiska utbildningar och yrken, kan ses som självklart med fokus på vinst och inkomster (Bourdieu 1993, s. 300 f). Med detta sagt antar vi att informanternas tankar om att individer tar hand om varandra kan tolkas via deras uppfattningar av världen. Informanten som gav oss citatet ovan hade växt upp med en ensamstående förälder med ett rörelsehinder, och haft det svårt ekonomiskt. Förutom att samhällets värderingar påverkar individens habitus (Bourdieu 1995, s. 18 f) påverkas det av att växa upp i utsatta miljöer eller bevittna svårigheter vilket kan leda till att individen söker sig till en utbildning, eller karriär, där möjlighet att hjälpa andra, eller ge tillbaka finns. En annan informant beskrev en uppväxt kantad av kriminalitet och utsatthet, hur polis kom för att utföra husrannsakan, och om släktingar som blev omhändertagna av socialtjänsten. I det här fallet fanns det inte något större stöd från hemmet, utan det kom istället från socialtjänst och skola. Nedan citat visar på hur det påverkat informanten till att vilja ge tillbaka.

“Jag tror starkt på att man influeras av det man har gått igenom och att...jag tror verkligen att varför jag vill hjälpa människor så mycket, är just på grund av det jag har levt. Och alla, alla har ju gått igenom någonting och jag tror det formar väldigt mycket vad man vill göra med sitt liv!” Informant 6

Den tidigare forskningen i kunskapsläget visar att det inte är ovanligt att studenter på en utbildning inom socialt arbete har sett, eller själva, varit med om svårigheter i uppväxten (Rompf och Royse 1994; Björkdahl Ordell 1990), vilket till stor del överensstämmer med empirin. I nedan citat lyfter informanten sin bakgrund och synliggör svårigheter i uppväxten.

“Det börjar väl från det att man föds in i en familj där det förekommit olika grejer, så alltså, både psykiska sjukdomar och beroende, och allting [...]. Det tidigaste minnet jag har från att jag var kanske fyra, fem år, var att jag tittade på folks skor. Så funderade jag på vad de var för typ av människor utifrån vad de hade för skor.”
Informant 5

Stevens et al. (2010, s.29) skriver att deltagare i deras studie uppgett att deras egna upplevelser har präglat deras vilja att hjälpa andra, vilket överensstämde med flera informanterna i studien, vilka uppgav att man behöver ha sett en del själv, för att få förståelse för de svårigheter en individ kan gå igenom. Det kanske tydligaste citatet ringar in vad i stort sett alla informanter pratade om.

“Alltså folk som haft det lätt i uppväxten och glidit på en räkmacka, de blir inte socionomer. Man får inte den här... passionen för att hjälpa människor om man har haft det lätt. Utan... har man kämpat själv med någonting eller haft någon närstående, eller familj som har haft det jobbigt, eller gått bort eller vart något utanförskap då... växer man fram liksom en sån här... vilja, styrka, passion för att... hjälpa andra människor.” Informant 1

Bakgrunden och omgivningens betydelse

I sju av informanternas berättelser framkom det att uppväxten varit kantad av social utsatthet, antingen självupplevd eller bevittnad på nära håll. Endast två informanter sade sig inte ha reflekterat över hur detta kommit att påverka deras studieval förrän frågan ställdes under intervjun. Deras berättelser varierade från att växa upp i en familj som tog hand om utsatta "andra", till att växa upp i en kriminell miljö med bristande resurser. Alla sju var överens om att de ville göra samhället bättre, flera kunde koppla denna vilja till sina egna upplevelser. Det kan tolkas som att individen använder sin "ryggmärgskänsla" (Engdahl och Larsson 2006, s. 232) för att kunna hjälpa andra i liknande situation, vilket innebär att man utnyttjar sina tidigare kunskaper, sin habitus, om ämnet och miljön man befinner sig i (Bourdieu 1995, s. 18 f). Två av våra informanter uttryckte tydligt att de såg utbildningen som en chans att ändra sin framtid. Den ena lyfte tidigare svårigheter i skolan, familjens inställning till arbete och ekonomin, som faktorer till att utbilda sig via högskola. Citatet visar på hur informanten i fråga ville komma längre än vägen det förflutna stakat ut.

"Jag ska visa dem! (skrattar) Men det blev ju så lite...men förstå mig rätt, för deras värderingar var annorlunda." Informant 6

Den andre talade om ett kulturellt betingat levnadssätt, där informanten inte kände sig bekväm, och där en stark vilja till förändring fanns. Informanternas önskan om förändring kan förstås genom det kulturella och sociala kapitalet. Hur individer genom att läsa vidare får möjlighet att förflytta sig från den ena klasstillhörigheten till den andra (Beach & Puaca 2014, s. 69 ff). En individs kapital har som regel en förmåga att reproduceras (Bourdieu 1995, s. 31), vilket innebär att en familjs kulturella och sociala kapital ofta vidmakthålls och efterlevs i generationer (ibid.). Två av våra informanter går dock emot detta då de talar om att ändra sitt förflutna och få en chans att komma längre. Den av informanterna som uttryckte sig tydligast i denna fråga om förändring var Informant 4.

"Ja, det har ju varit väldigt, som sagt, jag har en ganska konservativ familj...Lite såhär. Ja, men ni vet, när man är på landet så träffar man de här klassiska bönderna, lite så här rasistiska, lite sexistiska, lite homofobiska... [...] Det kan ha påverkat lite. Jag vill ha en utbildning där... inte vara som de här fyrkantiga människorna."

Informant 4

Citatet kan liknas vid hur en individ inom självbestämmandeteorin, inte kan tillfredsställa sina behov av samhörighet och autonomi i miljön de befinner sig i (Ryan & Deci 2017 s. 11), och därmed motiveras till att försöka komma vidare. Ett sätt att utveckla sitt kulturella kapital är genom att utbilda sig (Bourdieu 1993, 269 ff). När individer ser till sitt habitus och kapital, och inte känner sig hemma, kan de dra slutsatsen att de inte vill vara kvar i den klassen de tillhör, för att med ens påbörja arbetet med att komma vidare (Bourdieu 1995, s. 38). Genom att utbilda sig försöker individerna även ändra sitt sociala kapital genom att skapa nya kontakter via utbildningen som kan vara av värde för framtiden (ibid.). Enligt vår tolkning kan detta i förlängningen även förändra det ekonomiska kapitalet till det bättre. Bourdieu skriver i *Kultursociologiska texter* (1993, s. 255f, 269 ff) att det inte endast räcker med att skaffa sig en utbildning för att förflytta sig mellan klasserna, man behöver även ta till sig den nya klassens värderingar och smak, det vill säga klassens habitus. Ett sätt att göra detta som framkommit under intervjuerna är att flera informanter har haft förebilder som guidat dem.

“Jag minns att jag var där någon dag när han jobbade också, och han tog in mig bara som, bara för att, jag visste inte varför. Så var jag där och tyckte det var jättekul, det var jätte, jätte kul” Informant 7

Informant 7 hade läst en ekonomisk linje på gymnasiet men efter att ha varit med sin förälder på arbetsplatsen inom den sociala sektorn hade informanten ändrat sina tankar om framtiden. Informanten berättade att det var efter samtal med föräldern som hen hade sökt in till Socionomprogrammet. Flera av informanterna berättade liknande historier, hur någon i omgivningen hade påverkat dem till att söka sig till en utbildning riktad mot socialt arbete. Många lyfte just en förälder som förebild. I Wilson och McCrystal (2007, s. 41f) studie uppgav tjugo procent att en familjemedlem var deras största förebild, medan hela tjugosju procent uppgav att en socialarbetare inspirerat dem till att söka sig till en utbildning inom socialt arbete. Gadamer (1997, s. 72) skriver i boken *Sanning och metod i urval* att vi kan få en förståelse för oss själva genom andra, han hänvisar till konstverk i boken men vi anser att det även går att koppla till interaktioner med andra. Vi får bättre förståelse för oss själva genom interaktioner med andra, och vi kan genom igenkänning utvecklas (Gadamer 1997, s. 92 f). Vi tolkar det som att genom interaktioner med förebilder kan informanternas habitus börja förändras. Detta kan ge informanterna en bättre förståelse för sig själva, sin livssituation samt den eventuella förflyttningen mellan klasserna de önskar göra. Informant 4 uppgav att

det skedde när hen började sexan och en lärare öppnade informantens ögon för en annan syn på livet och dennes situation. Vi tolkar det som att förebilderna hjälpte informanterna lyfta ut de problematiska delarna från helheten. I likhet med den hermeneutiska cirkeln, där delarna behövs för att kunna se helheten (Ödman 2017, s. 98 ff) fanns förebilderna där för att synliggöra och guida informanterna. För informant 6 var det kuratorn på skolan som var den största förebilden. Informanten berättade om en tuff och brokig uppväxt och resonerade om kuratorns roll i förändringsprocessen. Informanten drog det så långt som att kuratorn förmodligen varit avgörande huruvida informanten växt upp till att bli kriminell eller ej.

“Men jag vet också att det finns de här få människorna i systemet som verkligen håller ihop hela systemet, och jag tror att man vill, eller jag, vill vara en av dem som verkligen håller ihop!” Informant 6

Att gå vidare

Beach och Puaca (2014, s. 67-79) beskriver i sin artikel hur *semi-skilled choosers* tenderar att värdera själva examen högre än utbildningens innehåll. Detta till skillnad från *skilled choosers* som strävar efter status och studier vid välrenommerade lärosäten. Likaså fann de att studierna genom *semi-skilled choosers* ses som en väg till målet, att få en yrkestitel och ett arbete.

“Jag vill väl egentligen inte bli socionom direkt men grejen är det, jag tänker läsa vidare senare... Jag behöver en grundutbildning,...socionom!” Informant 4

Vad som framkommer i studien är att informanterna, undantaget informant 5 och 6, såg det som närmast självklart att studera vidare på universitet/högskola. Många av dem beskrev hur de inte sett andra vägar att gå. Detta kan ses som en aspekt av ett *icke-val* då informanterna inte kunde se att “inte studera” som ett alternativ eller en möjlig väg att gå. Resonemanget om *icke-val* grundar sig i Bourdieus begrepp habitus, och kan ses som en förklaring till hur individer ser på möjligheter när det kommer till att studera och läsa vidare (Bourdieu 1995, s. 38). Habitus möjliggör och begränsar på samma gång (Hodkinson & Sparkes 1997, s. 29-44). Vi kunde dock se att flera av informanterna hade svårt att beskriva *varför* de såg eftergymnasial utbildning som en självklarhet. Som vi skrev längre upp under informanternas

förförståelse tog ett par informanter upp hur de först lärt sig vad utbildningen innebar efter att de påbörjat sina studier. Att skaffa sig en utbildning och ta examen värderades av några informanter högre än *vilken* utbildning som studerades, vilket gör att vi kan se på dessa som *semi-skilled choosers* (Hodkinson & Sparkes 1997, s. 29-44). Vi kunde ana en osäkerhet vad gäller arbetslivet hos två informanter där den ena lyfte utbildningens bredd som specifik anledning till att hen valde socionomprogrammet. Bredden var enligt denne vad som avgjorde i studievalet eftersom socionomprogrammet kunde leda till en mängd olika arbeten.

“Eh, att liksom kunna hitta min egen nisch, jag vet inte exakt vad det är jag vill jobba med. Jag vet på ett ungefär, men om jag inte trivs med det så finns det fortfarande mycket möjligheter för mig att prova mig fram med under ganska många år. Så det var en väldigt stor faktor till att jag valde just socionom”. Informant 8

Vägen ut i karriären

De flesta beskrev hur en examen i sig öppnar dörrar och möjligheter i yrkeslivet. En av våra informanter, som tidigare hade arbetat ett antal år innan studierna talade förutom om bredden på utbildningen, även om vikten av att ha en examen i bagaget, vilket vi kopplar till hur en individ försöker förändra sitt kapital. Enligt Bourdieu (1993, s. 255) är yrket beroende av titeln. I likhet med vad informant 8 beskrev i förra avsnittet fanns en osäkerhet kring socialt arbete i stort och vilken roll denna informant skulle komma att spela inom yrket. Vidare lyfte informanten hur den akademiska bakgrunden vidgar möjligheterna att göra karriär samt att detta var något av det viktigaste med studierna.

“Det är variationen och flexibilitet och så jag värderar. Just för det är en bred utbildning, och allting går så mycket enklare när man har nånting på papper...så att ha den här utbildningen öppnar jättemånga dörrar”. Informant 6

Citatet visar på hur det i empirin, precis som i Stevens et al. (2010, s. 23 f) artikel finns exempel på individer som strävar efter att göra karriär inom socialt arbete. Flera informanter berättade om sina drömmar och målbilder, där det ofta fanns en strävan efter att nå längre, hur utbildningen skulle fungera som en dörr till nya möjligheter och sociala kontakter. Det tolkar vi som en önskan att utveckla det sociala kapitalet för att optimera för framtida möjligheter (Engdahl & Larsson 2006, s. 230 ff).

Det för de flesta av våra informanter närmast självklara steget efter examen var socialtjänsten. Bengtsson (2020, s. 259 f) skriver att anställda ser socialtjänsten som en språngbräda, man börjar där för att få erfarenhet för att sedan hitta en annan tjänst. Flera informanter talade om hur man behöver se hela processen för att förstå helheten, något de funderat över under utbildningens gång. Där fanns en tanke om att först arbeta brukarnära "på golvet" för att senare testa sig fram och utvecklas i sin yrkesroll. Vi tolkar det som att socialtjänsten, av många informanter, ses som en nödvändig och stor del av den fortsatta utvecklingen som professionell. Bengtsson (2020, s. 54) talar om horisontella och vertikala förflyttningar inom det sociala arbetsfältet. Det vertikala avser förflyttningar uppåt mot chefsposition, och det horisontella avser förflyttningar på samma nivå, exempelvis genom vidareutbildningar (ibid.). Två av informanterna hade redan planer på att specialisera sig, flera talade om att bli enhetschef, vilket visar på en spridning i typen av förflyttningar. Vår förståelse utvecklas och begripliggörs i mötet med andra individers förståelse enligt hermeneutiken (Ödman 2017, s. 26 f), det vill säga hur den professionella utvecklas genom möten med andra individer och olika kontexter. En av fördelarna med att testa sig fram, och inte stanna på sitt första arbete, skulle kunna vara att man samlar på sig mer kunskap och vidgar sin förståelse. Nedan citat pekar på en förståelse för vikten av att arbeta inom de olika sociala yrkesfälten.

"Jag tänker i alla fall socialtjänsten till en början just för att veta hur det är på den sidan. Sen har jag en dröm, och det är att öppna ett HVB-hem. Då vill jag gärna veta hur det är på myndighetssidan, och hur de jobbar, för att kunna veta vad behovet är för någonting" Informant 8

Karin Kullbergs (2011, s. 55) avhandling tar upp detta fenomen där hon skriver att yrkesverksamma inom socialt arbete använder det breda yrkesfältet för att förflytta sig mellan olika professioner och organisationer. Socialtjänsten ses här som en språngbräda vidare i karriären (ibid). I likhet med detta var bredden på utbildningen något som alla våra informanter talade om och nedan citat ringar in förflyttningarna via socialtjänsten vidare i karriären.

"Jag vet faktiskt inte, ehm, det är ju så brett ändå. Men jag ser det väl ändå som en fördel om man har varit...om man har gått alla steg upp, man får ju mer förståelse för

hur verksamheten fungerar. Om man nu har jobbat, alltså på golvet, och sen som biståndshandläggare, alltså det hade ju varit kul o bli enhetschef...” Informant 2

En annan informant uttalade sig kring hur yrkets bredd kan locka många olika typer av studenter, och hur det kan finnas en plats för alla inom socialt arbete. Flera informanter berättade hur de i början av utbildningen hade funderat över individerna i klassen, och varför de valde att studera till just socionom. Vidare lyfte informanterna det stora åldersspannet och bredden på gruppen studenter som utgjorde klasserna. Vi tolkar detta som att informanterna i fråga påverkats av sitt habitus och kapital (Bourdieu 1995, s. 18 f), att de hade förutfattade meningar om hur livserfaren en ung person kan vara samt vid vilken ålder det är lämpligt att börja studera. En informant lyfte yrkets många möjligheter som en anledning till utbildningens popularitet, och hur det kommer sig att individer från samhällets olika klasser och åldrar söker sig till socionomprogrammet.

“Allt arbete är ju viktigt även om man kan tycka vad man vill om själva organisationen liksom, så behövs det...Så om man undrar varför alla 19 åringar var där så tänker jag att nej, men nån ska ju faktiskt sitta på försäkringskassan också.”

Informant 5

Vidare menar många informanter i studien att utbildningen tillåter en viss osäkerhet vad gäller framtidsplaner. Trots det kunde vi se hur det hos merparten informanter framkom en tydlig målbild där arbete inom socialtjänsten i det närmaste ansågs vara ett första steg ut i karriären. Detta går i linje med Kullbergs (2011) resonemang där resultat visar hur socionomernas största arbetsplats, socialtjänsten, ofta lämnas efter ett antal år i yrket, till förmån för annat socialt arbete. Ingen av informanterna i vår studie hade socialtjänsten eller myndighetsutövning som mål i karriären. En av informanterna utmärkte sig från de andra och beskrev det som ett nödvändigt ont.

“Det känns som att jag hade nog velat beta av. Beta av! Ekonomiskt bistånd och alla myndigheter under utbildningen. Ehm...Och sen...gå in på det jag vill jobba med... (djupt andetag) Informant 1

Osäkerhet

En av anledningarna till att personalen inom socialtjänsten överväger en ny riktning i karriären beror enligt Tham och Lynch (2021) på grund av brister i arbetsförhållanden, detta styrks av annan forskning (framtidens karriär-socionom 2016; Astvik, Welander & Isaksson 2017; Welander, Astvik & Hellgren 2017). Under flertalet intervjuer togs det upp en oro från informanterna inför personalomsättningen som sker inom socialtjänsten. Den egna kompetensen ifrågasattes liksom det faktum att man kan komma att behöva byta arbetsplats frekvent samt huruvida man skulle klara av att arbeta på en arbetsplats med hög arbetsbelastning. Enligt självbestämmandeteorin (Ryan & Deci 2017, s. 8 f) skapar både arbetsbelastningen och personalomsättningen svårigheter vad gäller att uppfylla de tre grundläggande psykologiska behoven. Informanterna uppvisar en rädsla för att inte klara av kraven som skulle ställas på dem till följd av den förmodat höga arbetsbelastningen.

“Tänk om jag inte klarar pressen...Jag vill hinna möta människan” Informant 3

Ovanstående citat kan visa på hur man ifrågasätter den egna kompetensen och hur detta skulle kunna leda till ohälsosamma arbetsförhållanden. Förutom sänkt tilltro till sig själv kan en hög personalomsättning leda till en bristande känsla av samhörighet (Ryan & Deci 2017, s. 11, 21). Viktiga relationer mellan kollegor hinns inte med. Vi tolkar detta som att många av våra informanter känner oro för att inte hinna göra “det goda arbetet” som de förväntar sig under utbildningen. Motivationen kan med det sjunka, då behoven inte kan tillgodoses (Ryan & Deci 2017, s. 8 f). Samhörighet och relationer är viktigt i tuffa arbetsmiljöer och när trygga kollegiala relationer inte etableras står individen utan det stöd den behöver utifrån de grundläggande behoven (Ryan & Deci 2017, s 11). En annan oro som uttrycktes under intervjuerna var risken för hot på arbetsplatsen. Arbetsmiljöverkets (2018, s. 5) projektrapport visar att hot mot socialsekreterare är en av de vanligaste anledningar till anmälda arbetsplatsolyckor. Förutom fysiska och psykiska skador till följd av dessa hot tolkar vi även detta som hot mot den egna kompetensen (Ryan & Deci 2017, s. 8, 11), där individerna riskerar att ifrågasätta sig själva. Flera informanter lyfte i sina berättelser en rädsla för trakasserier och hot, samt hur de tänkt igenom dessa risker inför sina studieval.

“För man kommer in och tänker att socionomarbetet kan vara en sak men så blir det lite... kan bli ganska mörk arbetsplats.. en ganska svår arbetsplats. Det är inte alla

som klarar av att bli kallad hora i en matbutik eller våldtäktsman i en matbutik... eh.. och.. det kan ju göra att det blir lite skrämmande att fortsätta inom socionomyrket för att... få ett hot hemskickat till en kan ju vara avskräckande. Det kan ju också vara avskräckande att jobba så... (harklar sig) med människor som är så långt gångna ner i mörkret så att säga.. I sån dystopi att det blir svårt att hantera deras sorg varje dag. Att hålla en annan persons känslor kan ju vara påfrestande i längden..." Informant 3

Ovanstående citat stämmer överens med resultatet från studien *Perhaps I should be working with potted plants or standing at the fish counter instead?": newly educated social workers reflections on their first years in practice* (2021) som lyfter svårigheterna med att gå från student till praktiker. De verkliga arbetsförhållandena inom socialtjänsten överensstämmer inte med de förväntade (Tham & Lynch 2021, s.549). Många nyexaminerade i studien talade om hur utbildningens teoretiska moment inte hade förberett studenterna tillräckligt för den praktiska verkligheten inom socialtjänsten (ibid.), något även ett par av informanterna i studien visade en oro för. En informant önskade längre praktik, en annan fler möjligheter till studiebesök under utbildningen. Flera informanter lyfte en förhoppning om att bli väl introducerade på sin kommande arbetsplats. Just bristande introduktion är något som ses som en bidragande faktor till den höga personalomsättningen inom socialtjänsten, såväl som svårigheterna att rekrytera kompetent personal (Tham & Lynch 2021, s. 549 ; Framtidens karriär-socionom 2016). De nyexaminerade socionomernas känsla av att vara kompetenta försvåras, och därmed riskerar deras arbetsmotivation samt psykiska mående på arbetet att försämrans (Ryan & Deci 2017, s. 11; 21) Vidare tog två informanter upp den senaste tidens artiklar i media, vilka det resonades om med starka reaktioner. Ett exempel vi tittade närmare på inför studien var SVT (2023) artikel som berör kampanjen om att socialtjänsten omhändertar barn utan giltiga grunder. Informant 2 var orolig för hur det skulle komma att påverka framtiden som socionom.

"Nä just det här nya med socialtjänsten att man ska, alltså få personangrepp hemma. Det här med att de antas kidnappa barn, de e hemskt." Informant 2

Inte bara flera av våra informanter delade denna oro, i Wilson och McCrystal (2007, s. 42) studie som utfördes i Norra Irland framkom det att de tillfrågade studenterna var oroliga för hur media påverkade allmänhetens syn på det sociala arbetet samt hur det skulle komma att påverka deras framtida arbete (ibid.). När vi i studien ställde frågor om reaktioner på

informerarnas studieval beskrev informant 7 hur dennes omgivning tydligt talade illa om det sociala arbetet. Informanten menade att det visade på hur liten kunskap allmänheten har om socionomyrket. Detta visar enligt vår tolkning även på hur lätt vi påverkas av de bilder som media väljer att visa upp. Vår påverkan kan förklaras genom vårt habitus (Engdahl & Larsson 2006, s. 232; Bourdieu 1995, s. 18 f) och hur svårt individer har för att se bortom de värderingar och normer de växt upp med. Vad vi anser rätt, och som ger oss mening i förståelsen av ett fenomen, är ofta något omedvetet (ibid.). Vi tolkar det som att medias bild av samhället inom vissa samhällsklasser kanske värderas högre än andra, och att det kan vara svårt att förändra den bilden. För att det ska bli möjligt krävs en kritisk blick och att individerna ser till helheten och inte enbart det genom media framställda delarna. Återigen kan vi koppla till den hermeneutiska cirkeln, vilken visar på hur förståelsen för något endast kan förstås i sin kontext, och därigenom utvecklas och förnyas (Ödman 2017, s. 99 ff). Detta synsätt är något som en av våra informanter beskriver då hen tar upp de förutfattade meningarna kring socialt arbete, samt hur informanten genom utbildningen lärt sig att se till helheten.

“Jag vet att jag har en del vänner som inte visste om vad det var och de trodde att det var eh.. Socialtjänsten som kidnappar barn. För det är vad de hör.. Att det är vi som tar barn och skapar misär för familjerna. Jag vet inte men det är det jag fått tillsagt. Men eh.. Man lär sig ju att det inte stämmer. Många tror ju det. Att socionomer håller på med LVU och hela den biten, och tar alla ungdomar och barn fast så är det ju inte. Det är ju kanske fem procent, inte ens det, kanske en procent av hela socionomyrket”
Informant 7

Slutdiskussion

Trots att en del forskningsartiklar i vårt kunskapsläge är trettio år gamla, eller kommer från andra kontexter än Sverige, ser vi tydliga likheter och mönster i empirin. Bredden på utbildningen och det kommande yrkets alla möjligheter var något som var lika tydligt nu som då, kanske ännu tydligare. Det viktigaste i utbildningsvalet och som alla informanter lyfte som främsta anledning till varför de sökte till socionomprogrammet var just bredden. Vad vi kunde se var dock att flera av de tillfrågade talade om utbildningen som en grundutbildning där

vidareutbildning lockade. Vi tolkar detta som att det nu finns ännu fler möjligheter för den karriärsdrivna socionomen än vad det gjorde för trettio år sedan, då exempelvis inte utbildningen till hälso- och sjukvårdskurator fanns. Trots att vi inledningsvis inte tänkte att karriärvägar skulle ta upp så stor plats som det nu fått göra, är vi glada för hur mycket våra informanter hade att säga om detta. Vad som förvånade var att flera av informanterna beskrev en okunskap om socionomyrkets bredd innan studiestart, men trots det hade de redan utstakade vägar i karriären och tydliga målbilder. Vägen ut i karriären var tydlig, den skulle gå via socialtjänsten, därefter skilde vägarna sig ganska markant åt.

Vi fann tre gemensamma anledningar till att våra informanter sökt sig till Socionomprogrammet. Den första anledningen som framkom i studien, var att utbildningens popularitet beror både på utbildningens, och det kommande yrkesfältets bredd. Det finns en möjlighet att utvecklas som professionell och möjligheterna till att prova olika fält är stora. Som en informant beskrev det:

“Att man kan plugga någonting i tre och ett halvt år och sen efteråt kan man ändå ändra sig. Jobba med någonting annat, fast inom samma bransch. Så man inte gör samma sak tills man är sextiofem.” Informant 7

Andra anledningen vi fann till socionomprogrammets popularitet, trots den negativa bilden av yrket, är att studenterna inte planerar en längre karriär inom socialtjänsten. Den generella tanken är att man kommer börja inom socialtjänsten för att samla erfarenhet för att sedan söka sig till andra tjänster. Ingen av våra informanter uppgav en önskan om en karriär inom socialtjänsten men var inte heller emot vetskapen om att arbetslivet förmodligen börjar där. Den tredje anledningen studien visade var att alla informanter hade ett altruistiskt mål med utbildningen, med ett fokus på att hjälpa utsatta. Det skilde sig huruvida informanterna ville hjälpa på individ eller samhällsnivå, alla var dock överens om att de strävade efter att hjälpa andra. Därtill finns det inslag av att vilja göra en karriär hos några av informanterna men det var inget som vi uppfattade som den främst drivande anledningen för informanterna. I studien framkom det även en viss rädsla inför den framtida karriären, frågor som informanterna ställde sig själva var om de var kompetenta nog att klara av arbetet? Skulle de klara av arbetspressen de hört så mycket om i media?

Vi kan inte undvika att fråga oss själva hur mycket informanternas svar färgats av utbildningens gång. Hade de gett oss liknande svar om vi hade frågat dem direkt vid antagningsbeskedet? Med tanke på att alla informanter använde snarlika formuleringar när de pratade om bredden känner vi oss relativt säkra på att de har påverkats av utbildningen. Det hade varit intressant att utföra en studie där man intervjuar en gång vid antagningsbesked, nästa vid termin fyra, och sedan vid examination, för att jämföra hur synen förändras under utbildningens gång. Detta både gällande karriärvägar och informanternas egen utveckling. Dessutom hade det varit intressant att jämföra med olika högskolor, kön och ålder, något som dock hade tagit flera år att genomföra. Vi talade även om hur en kombination av metoder skulle kunna bredda vår studie. Kunde vi kanske ha sänt ut enkäter till övriga skolor i landet samtidigt som vi genomförde lokala intervjuer, och hade i så fall resultatet skiljt sig från det vi fann?

Avslutningsvis vill vi lyfta de kategorier som hjälpte oss att förstå informanterna. Våra kategorier "altruisten", "karriäristen", "förändraren" och "den osäkra" gjorde det lättare för oss när vi analyserade och begripliggjorde informanternas berättelser. Vi kunde dock se att kategorierna flöt in i varandra, det var ingen som var exempelvis ren "karriärist" eller "altruist". Några informanter som uppgav att de ville hjälpa, ville även göra en karriär, och de flesta uppgav en viss osäkerhet inför framtiden. "Förändraren" hittade vi hos samtliga informanter, och viljan till förändring var framträdande i studien. Studien har hjälpt oss att förstå vikten av att vilja förändra på flera plan. Genomgående talade våra informanter om hur de på olika nivåer önskade nå förändring. Det lyftes en vilja att förändra på makronivå, där flera av informanterna önskade förändra samhället till det bättre och där man belyste både egenupplevda svårigheter samt brister i samhällets konstruktion och välfärd. På mesonivå talades det om positiva förändringar för utsatta grupper, rädslan för arbetsmiljön, och önskan om en bättre sådan för socialarbetare. Kanske var förändringarna på mikronivå tydligast av allt, där alla informanter ville förändra sig själva och sina förutsättningar i samhället. På olika sätt beskrevs av flera informanter en önskan om att nå längre, att utvecklas och att följa sina drömmar. Genom att använda oss av de teoretiska begreppen habitus och kapital har vi förstått innebörden av en individs bakgrund och dess påverkan på framtiden. Hur vi som individer är djupt rotade i vårt förflutna och hur vi genom att belysa det ges möjlighet att förändra våra utstakade vägar. Det förflutna, våra förutfattade meningar och vårt habitus kan vi antingen omfamna eller vilja lämna. Informanterna gav oss berättelser som tyder på båda. Några

informeranter använde sin kulturella bakgrund, och individer från sitt sociala kapital som förebilder och styrkor, något man ville föra vidare och leva upp till. Andra hade en tydlig önskan om att komma längre än tidigare generationer, eller att bli den socialarbetare de inte fick möta i sin ungdom. Vad som står klart efter denna studie är att vägarna inte alltid är fasta utan kan utmanas med nya erfarenheter och kunskap.

Referenslista

Astvik, Wanja, Jonas Welander och Kerstin Isaksson (2017) Sorti, tystnad och lojalitet bland medarbetare och chefer i socialtjänsten. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 23 (3), s. 41-61

Beach, Dennis och Goran Puaca (2014) Changing higher education by converging policy-packages: education choices and student identities. *European Journal of Higher Education*. 4 (1), s. 67-79

Bengtsson, Mikael (2020). Karriär och profession. Om positioner, statushierarki och mobilitet inom socionomyrket. [Doktorsavhandling (monografi), Socialhögskolan]. Lund: Lunds Universitet.

Björkdahl Ordell, Susanne (1990) *Socialarbetare: bakgrund, utbildning och yrkesliv*. [Doktorsavhandling] Göteborg: Göteborgs Universitet

Bourdieu, Pierre (1993) *Kultursociologiska texter i urval av Donald Broady och Mikael Palme*. Fjärde uppl. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos AB

Brinkmann, Svend, Steinar Kvale (2015) *InterViews Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Tredje uppl. Los Angeles: Sage Publications

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl. Stockholm: Liber

Engdahl, Oskar, Bengt Larsson (2006) *Sociologiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Eriksson-Zetterquist, Ulla, Göran Ahrne (2015). Intervjuer I: Ahrne, Göran, Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber AB

Gadamer, Hans-Georg (1997) *Sanning och metod i urval*. Göteborg: Daidalos AB

Hodkinson, Phil, Andrew C. Sparkes (1997) Careership: a sociological theory of career decision making. *British Journal of Sociology of Education*, 18 (1), s. 29-44

Kullberg, Karin (2011) *Socionomkarriärer Om vägar genom yrkeslivet i en av välfärdsstatens nya professioner*. [Akademisk avhandling. Socialhögskolan] Göteborg: Göteborgs Universitet

Moriarty, Jo, Jo Murray (2007) 'Who Wants to be a Social Worker? Using Routine Published Data to Identify Trends in the Numbers of People Applying for and Completing Social Work Programmes in England', *The British Journal of Social Work*, 37 (4), s. 715–733

Pooler, David Kenneth, Terry Wolfer, Miriam Freeman (2014) 'Finding Joy in Social Work II: Intrapersonal Sources', *Social Work*, 59(3), s. 213–221

Rompf, Elisabeth Lewis, David Royse (1994). Choice of social work as a career: Possible influences. *Journal of Social Work Education*, 30 (2), s.163–171

Ryan, Richard M., Edward Deci (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Publications.

Stevens, Martin, Jo Moriarty, Jill Manthorpe, Shereen Hussein, Endellion Sharpe, Joan Orme, Gillian Mcyntyre, Kate Cavanagh, Pam Green-Lister, Beth Crisp (2010). Helping others or a rewarding career? Investigating student motivations to train as social workers in England. *Journal of Social Work*, 12(1), ss.16-36

Svensson, Peter, Göran Ahrne (2015) I: Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. Ahrne, Göran, Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber AB

Svensson, Kerstin, Eva Johnsson, Leili Laanemets (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. Första uppl. Stockholm: Natur & kultur

Tham, Pia, Deborah Lynch (2021) "‘Perhaps I should be working with potted plants or standing at the fish counter instead?’: newly educated social workers’ reflections on their first years in practice", *European Journal of Social Work*, 24(3), s. 541–553

Welander, Jonas, Wanja Astvik, Johnny Hellgren (2017). Stressrelaterad ohälsa och arbetstrivsel hos medarbetare och chefer i socialtjänsten. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 23(2), s. 8-26.

Wilson, George, Patrick McCrystal (2007). Motivations and career aspirations of MSW students in Northern Ireland. *Social Work Education*, 26(1), 35-52.

Ödman, Per-Johan (2017) *Tolkning, förståelse, vetande Hermeneutik i teori och praktik*. Tredje uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Internetkällor:

Arbetsmiljöverket (2018) *Projektrapport "Socialsekreterares arbetsmiljö"*

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/rapporter/slutrapport-socialsekreterares-arbetsmiljo.pdf> [Hämtat 2023-05-02]

Framtidens karriär- socionom (2016) 9 av 10: arbetsbelastning och personalomsättning allvarliga problem.

<https://socionomkarriar.se/2016/09/07/arbetsbelastning-och-personalomsattning-allvarliga-problem/> [Hämtat 2023-05-19]

Lunds Universitet (2022) *Socionomprogrammet*

<https://www.lu.se/lubas/i-uoh-lu-SGSOC#requirements> [Hämtat 2023-05-19]

Socionomen (2021) Rekordmånga vill bli socionomer i höst.

<https://socionomen.se/aktuellt/nyheter/rekordmanga-vill-bli-socionomer-i-host/?q=aktuellt/nyheter/rekordmanga-vill-bli-socionomer-i-host/> [Hämtat 2023-05-19]

SVT (2023) Detta har hänt: Kampanj om att myndigheter kidnappar barn.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/detta-har-hant-kampanj-om-att-myndigheter-kidnappar-barn> [Hämtat 2023-05-19]

Universitets- och Högskolerådet (2022) Antagning till högre utbildning höstterminen 2022
Statistik i samband med sista anmälningdag

https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2022/snabbrapport-sista-anmalningsdag-ht-22-220426.pdf [Hämtat 2023-05-19]

Universitets- och Högskolerådet (2022) Antagningsstatistik:

<https://www.uhr.se/studier-och-antagning/antagningsstatistik/resultatsida/?astasearchperiod=HT20&astasearchfor=socionomprogrammet&astasearchcategory=> [Hämtat 2023-05-19]

Universitets- och Högskolerådet (2023) Topp 20 program med flest sökande HT 23

<https://www.lu.se/artikel/rekord-i-antalet-sokande-till-lunds-universitet> [Hämtat 2023-05-19]

Bilaga 1: Intervjuguide

Socialhögskolan VT23

Namn: _____

Helsingborgs Campus

Datum: _____

Intervjuguide

Bakgrund och personalia

- Vilket kön identifierar du dig med?
- Hur gammal är du?
- Vilken är din senaste avslutade utbildning? Gymnasie, högskola etc.
- Har dina föräldrar läst på universitet/högskola? (vad arbetar dina föräldrar med?)

Arbetade du efter din gymnasieutbildning (minst ett år) innan du sökte till Socionomutbildningen?

- Om ja, inom vilket/vilka yrkesområde/n?
- Kan det ha påverkat ditt val av utbildning?
- Tidigare studier?

Minns du när du började fundera på att läsa vidare?

- (Är det något som alltid varit självklart för dig?)
- Upplever du att det finns/funnits förväntningar på dig att du ska studera vidare från människor i din omgivning?
- Om du inte kommit in på Socionomprogrammet vad hade du läst/gjort då?
- Vilka reaktioner fick du från omgivningen när du sökte till utbildningen?

Vad tror du påverkade ditt val av att söka till socionomprogrammet?

- Vad anser du vara den främsta anledningen?
(Bredden, slumpen, sociala arv, kröna karriär, lön, utbildning nära hemmet, rykte)
- Finns det något/några yttre faktorer såsom kompisar, miljö, förebilder, politik som har påverkat dig i ditt studieval?
- Var det ditt förstahandsval?

- Om du nu är intresserad av att arbeta med människor, hur kommer det sig att du valde just socionomutbildningen och inte ex. beteendevetenskap, psykologprogrammet eller liknande program med människobehandlande inriktning?

Vilka egenskaper tycker du är viktigt att ha för att arbeta inom socialt arbete?

- Är det något du tänkte på när du sökte in till utbildningen?
- Vilka av dessa egenskaper anser du själv att du besitter?

Hur ser du på din framtid som socionom?

- Vet du vilket fält vill du arbeta inom?
- Har det ändrats under utbildningens gång?

Är det något du vill tillägga eller som du känner att vi har missat idag? Något du tycker är viktigt för oss att veta/ lyfta i studien?

Vi har hittat forskning som visar att många lämnar sitt arbetsfält inom tjugo månader efter examination, på grund av dåliga arbetsvillkor, hög personalomsättning och liknande. Dock är utbildningen fortfarande väldigt populär, vad tror du det är som gör att utbildningen är så populär?

Tack för din tid och medverkan!

Bilaga 2: Informationsbrev

Hej,

Vi heter Emelie Fredriksson och Louise Andersson Tullberg och går Socionomprogrammet på Lunds Universitet, termin sex SOPB63. Just nu skriver vi vår kandidatuppsats och vi är intresserade av att undersöka varför studenter väljer Socionomprogrammet.

Utbildningen är på tre och ett halvt år som fördjupar kunskaper om människan i samhället. Det är en bred utbildning som möjliggör för stora yrkesmöjligheter. Men vad är det som får människor att söka sig till utbildningen? Är det för att man vill hjälpa människor, för att göra karriär eller finns det andra anledningar? Vårt syfte med studien är att få en ökad förståelse för studenters val av en utbildning som riktar sig mot socialt arbete. Detta kan ha betydelse såväl för socionomutbildningens utveckling som för det sociala fältets.

Vi ser helst fysiska intervjuer men om det inte är möjligt är vi tacksamma för digitala intervjuer. Vi vill påtala att intervjuerna kommer att spelas in.

Du får det här informationsbrevet då vi söker deltagare till vår semistrukturerade intervjustudie. Intervjun planeras ta ca 45min-1 timme och genomförs under april månad 2023. Vi kommer följa Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer

- Deltagande i studien är frivilligt och samtycke kan tas tillbaka närsohelst under studiens gång. Materialet kommer endast vara tillgängligt för oss samt vår handledare Karin Kullberg. **Alla inspelningar och anteckningar kommer att raderas och förstöras efter att studien är genomförd.**
- De uppgifter och material vi har kommer endast användas till uppsatsen, inget kommer att lämnas ut till obehöriga.
- Deltagare kommer anonymiseras, vi kommer ej redovisa kön eller ålder på deltagare.
- Deltagare har rätt att få information om studiens syfte och frågeställningar. När studien är genomförd får deltagarna ett exemplar av resultatet.

Om du har några frågor om studien eller vill ha mer information, tveka inte att kontakta oss.

Emelie Fredriksson

Louise Andersson Tullberg

Handledare: Karin Kullberg

Bilaga 3: Samtyckesblankett

Socialhögskolan

Upprättas i två exemplar.

Samtyckesblankett

Studie om varför studenter väljer Socionomprogrammet.

Vårt syfte med studien är att få en ökad förståelse för studenters val av en utbildning som riktar sig mot socialt arbete. Detta kan ha betydelse såväl för socionomutbildningens utveckling som för det sociala fältets. Studien är en kandidatuppsats från Lunds universitet.

Våra förhoppningar på dig som deltar är att du svarar öppet och ärligt på de frågor du känner dig bekväm med att svara på. Din medverkan kan bidra till en ökad förståelse till varför studenter väljer socionomprogrammet. Vi beräknar att intervjun tar ungefär 30 minuter till 1 timme.

Intervjun i helhet kommer att spelas in men vid transkribering kommer din medverkan att anonymiseras. Vi följer de vetenskapliga forskningsetiska riktlinjerna som bland annat innebär att vi inte kommer att dela det insamlade materialet med någon annan än vår handledare Karin Kullberg. Efter godkänd uppsats kommer allt material raderas och förstöras.

Du kan närsomhelst under studien återkalla ditt samtycke utan att ange skäl.

Ort

Datum

Namn

Underskrift

Kontaktuppgifter:

Emelie Fredriksson

Louise Andersson Tullberg

Handledare: Karin Kullberg

Om du vid avslutad studie vill ha en kopia av resultaten, uppge din mailadress eller kontakta oss via kontaktuppgifterna ovan.